

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ekin BASKIN

ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK KAPSAMINDA İNTERAKTİF UYGULAMALAR:
ANTALYA KALEİÇİ ÖRNEĞİ

Müzecilik Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2020

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ekin BASKIN

ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK KAPSAMINDA İNTERAKTİF UYGULAMALAR:
ANTALYA KALEİÇİ ÖRNEĞİ

Danışman

Prof. Dr. İsa KIZGUT

Müzecilik Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2020

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Ekin BASKIN'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Müzecilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. İsa KIZGUT (İmza)

Üye : Doç. Dr. Feyzullah Eray DÖKÜ (İmza)

Tez Başlığı: Çağdaş Müzecilik Kapsamında İnteraktif Uygulamalar: Antalya Kaleiçi Örneği
--

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 31/01/2020

Mezuniyet Tarihi : 06/03/2020

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Çağdaş Müzecilik Kapsamında İnteraktif Uygulamalar: Antalya Kaleiçi Örneği” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Ekin BASKIN

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Ekin BASKIN
Öğrenci Numarası	20155236001
Enstitü Ana Bilim Dalı	Müzecilik
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. İsa KIZGUT
Tez Başlığı	Çağdaş Müzecilik Kapsamında İnteraktif Uygulamalar: Antalya Kaleiçi Örneği
Turnitin Ödev Numarası	1263806757

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 68 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 25/02/2020 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 5

alıntılar dahil % 14 'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

...../...../2020

(imzası)
Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı
Prof. Dr. İsa KIZGUT

İÇİNDEKİLER

RESİMLER LİSTESİ	iii
KISALTMALAR LİSTESİ	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜZE TANIMI VE GELİŞİMİ

1.1. Müze Tanımı	3
1.2. Müze Tarihçesi	4
1.3. Ülkemizde Müzeciliğin Gelişimi.....	6
1.4. Çağdaş Müzecilik	8
1.4.1. Sanal Müze	9

İKİNCİ BÖLÜM

ANTALYA KALEİÇİ

2.1. Antalya Kaleiçi'nin Tarihi.....	12
2.2. Kaleiçi'nde Roma Dönemi Eserleri.....	16
2.2.1. Antik Tiyatro	16
2.2.2. Hadrianus Kapısı	16
2.2.3. Hıdırlık Kulesi	18
2.2.4. Kale Kapısı	18
2.2.5. Kesik Minare	19
2.2.6. Yat Limanı.....	20
2.2.7. Kırk Merdiven	21
2.3. Kaleiçi'nde Bizans Dönemi Eserleri	22
2.3.1. Kesik Minare	22
2.3.2. Sur Duvarları	23
2.4. Kaleiçi'nde Selçuklu Dönemi Eserleri	24
2.4.1. Ahi Yusuf Camii ve Türbesi.....	24
2.4.2. Atabey Armağan Medresesi	24
2.4.3. Balık Pazarı Hamamı.....	25

2.4.4. Karamolla Mescidi	25
2.4.5. Karatay Medresesi	26
2.4.6. Mevlevihane	27
2.4.7. Yivli Minare	28
2.5. Kaleiçi'nde Osmanlı Dönemi Eserleri.....	29
2.5.1. Alaaddin Camii.....	29
2.5.2. Aziz Alypios Kilisesi (Yeni Kapı Rum Kilisesi)	29
2.5.3. Dumlupınar Ortaokulu (Rum Kız Mektebi)	30
2.5.4. Kaleiçi Evleri.....	30
2.5.5. Nigâr Hatun Türbesi	31
2.5.6. Rum Millet Hamamı (Gavur Hamamı)	32
2.5.7. Tekeli Mehmet Paşa Camii.....	33
2.5.8. Saat Kulesi.....	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KALEİÇİGUIDE MOBİL UYGULAMA

3.1. Kaleiciguide.com Programının Oluşturulması	35
3.2. İçeriklerin Girilmesi	36
3.3. Kaleiciguide.com Mobil Uygulamaya Geçilmesi	41
3.4. Kaleiciguide.com Kullanım Kılavuzu	42
SONUÇ	49
KAYNAKÇA.....	50
Ö Z G E Ç M İ Ş	55

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1 Pamphylia Bölgesinin Sınırları	12
Resim 2.2 Kaleiçi Hava Fotoğrafı	13
Resim 2.3 Kaleiçi Hava Fotoğrafı	13
Resim 2.4 Kaleiçi Harita	14
Resim 2.5 Antik Tiyatro Buluntuları.....	16
Resim 2.6 Hadrianus Kapısı	17
Resim 2.7 Hadrianus Kapısı	17
Resim 2.8 Hıdırlık Kulesi.....	18
Resim 2.9 Hıdırlık Kulesi.....	18
Resim 2.10 Kale Kapısı	19
Resim 2.11 Kesik Minare	20
Resim 2.12 Kesik Minare	20
Resim 2.13 Yat Limanı.....	21
Resim 2.14 Yat Limanı.....	21
Resim 2.15 Kırk Merdiven	22
Resim 2.16 Kesik Minare Bizans Dönemi Yazıtı.....	22
Resim 2.17 Kesik Minare	22
Resim 2.18 Sur Duvarları	23
Resim 2.19 Sur Duvarları	23
Resim 2.20 Ahi Yusuf Camii	24
Resim 2.21 Atabey Armağan Medresesi Kapısı.....	25
Resim 2.22 Balık Pazarı Hamamı.....	25
Resim 2.23 Karamolla Mescidi Eski	26
Resim 2.24 Karamolla Mescidi Yeni	26
Resim 2.25 Karatay Medresesi.....	27
Resim 2.26 Mevlevihane	27
Resim 2.27 Yivli Minare	28
Resim 2.28 Alaaddin Camii.....	29
Resim 2.29 Aziz Alypios Kilisesi (Yeni Kapı Rum Kilisesi)	29
Resim 2.30 Dumlupınar Ortaokulu (Rum Kız Mektebi).....	30
Resim 2.31 Kaleiçi Evleri.....	31
Resim 2.32 Nigâr Hatun Türbesi.....	32

Resim 2.33 Rum Millet Hamamı.....	33
Resim 2.34 Tekeli Mehmet Paşa Camii	34
Resim 2.35 Saat Kulesi.....	34
Resim 3.1 Yönetim Paneli Giriş Ekranı	36
Resim 3.2 Yönetim Paneli Ekranı	36
Resim 3.3 Yönetim Paneli Ekranı – Kategori Ekleme	37
Resim 3.4 Yönetim Paneli Ekranı	37
Resim 3.5 Yönetim Paneli Ekranı	38
Resim 3.6 Yönetim Paneli Ekranı	38
Resim 3.7 Yönetim Paneli Ekranı	39
Resim 3.8 kaleiciguide,com Izgara Görünümü	39
Resim 3.9 Yönetim Paneli Ekranı	40
Resim 3.10 Yönetim Paneli Ekranı	40
Resim 3.11 kaleiciguide.com Web Site Görünümü	42
Resim 3.12 kaleiciguide.com Mobil Uygulama Ana Sayfa Görünümü	42
Resim 3.13 kaleiciguide.com Mobil Uygulama Ana Sayfa Görünümü	43
Resim 3.14 kaleiciguide.com Roma Dönemi Yapılarının Haritadaki Konumları.....	44
Resim 3.15 kaleiciguide.com Selçuklu Dönemi Yapılarının Haritadaki Konumları	44
Resim 3.16 kaleiciguide.com Osmanlı Dönemi Yapılarının Haritadaki Konumları.....	45
Resim 3.17 kaleiciguide.com Roma Dönemine Ait Seçilmiş Bir İmge	45
Resim 3.18 kaleiciguide.com Harita Görünümü	46
Resim 3.19 Izgara Görünümü.....	46
Resim 3.20 Liste Görünümü.....	46
Resim 3.21 Detay Sayfası.....	47
Resim 3.22 kaleiciguide.com Ana Sayfa.....	48
Resim 3.23 kaleiciguide.com Menü Sayfası	48
Resim 3.24 kaleiciguide.com Menü Sayfası	48

KISALTMALAR LİSTESİ

ICOM : International Council of Museums

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

ÖZET

Müze ve müzecilik kavramları her geçen gün kendini geliştiren, çağa ayak uyduran, dışa dönük ve kapsayıcı bir hal almıştır. Öyle ki müzeler teknolojinin sunduğu olanaklardan sonuna kadar faydalanarak, dört duvar durağan mekânlardan taşmış, kendisinden kilometrelerce uzakta yaşayan insanlara ulaşmıştır. Temel amaçlarından biri olan “koruma” güdüsünden vazgeçmeden, sahip olduğu değerleri yayabilmişlerdir. Bu bağlamda, tezin birinci bölümünde, müzenin geçirdiği kavramsal değişim ile birlikte, dünya ve ülkemizde çağdaş müzecilik kapsamında yaşadığı evreler ele alınmıştır. İkinci bölümde, ülkemizin önemli bir kültür varlığı olan ve yeni müzecilik anlayışına uygun olarak kapalı mekânın ötesinde, “açık hava müzesi” niteliğindeki Antalya Kaleiçi’nde, Roma, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eserlerin, neler olduğu tespit edilmiş ve bunların hepsi olmasa da önemli bir bölümü, akademik literatürden faydalanarak tanıtılmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise Kaleiçi’nde bahsedilen bu mekânların, mobil uygulama sürecine geçiş aşamaları anlatılmıştır. Bu sayede tezin asıl amacı Kaleiçi’nde Roma, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eserlerin yer aldığı derli toplu bir rehber niteliğindeki www.kaleiciguide.com’un oluşturulması ve bu platformun mobil uygulamaya taşınmasıdır. Böylece hedeflenen, dönemlerine göre sınıflandırılmış bu seçilmiş eserlerin, kime ve hangi zamana ait olduğunun farkındalığını yaratmak, dikkat çekmek, merak uyandırmak ve dolaylı yoldan dahi olsa bu mekânların korunmasını sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Müze, Müzecilik, Kaleiçi, Uygulama

SUMMARY

INTERACTIVE APPLICATIONS WITHIN THE SCOPE OF CONTEMPORARY MUSEOLOGY: ANTALYA KALEİÇİ CASE STUDY

The concepts of museum and museology have been keeping up with the times and have become self-improving, extraverted and comprehensive day by day and. Such that the museums have overflowed stabile, closed-in places and reached people living miles away by taking advantage of the opportunities offered by the technology to the full extent. They were able to spread their values without giving up the “protection” motive which is one of their main goals. In this regard, in the first part of the thesis, the conceptual evolution that the museum has undergone and the phases that it has gone through within the context of contemporary museums in Turkey and the world are discussed. In the second part, the monuments belonging to Roman, Seljuk and Ottoman periods in Antalya Kaleiçi, which is an important cultural asset of our country and is considered as an open-air museum beyond the indoor space in compliance with the new perception of museology, are identified. If not all, most of them are introduced by benefiting from academic literature. In the third and last part, the transition stages of these places from Kaleiçi to mobile application phase are discussed. In this way, the main goal of the thesis is to create website www.kaleiciguide.com, a complete guide that includes the monuments belonging to Roman, Seljuk and Ottoman periods in Kaleiçi and to move this platform to mobile application. Thus, the aim is to create awareness of to whom and which period these selected monuments that has been classified according to the mentioned periods belong to, to draw attention to them, arouse curiosity about them and to protect these spaces even if indirectly.

Keywords: Museum, Museology, Kaleiçi, Application

TEŞEKKÜR

Başta tez danışmanlığımı üstlenen, sabırla ve içtenlikle bana yol ve yeni ufuklar gösteren değerli hocam Prof. Dr. İsa KIZGUT'a, Kaleiçi'nde büyük emekleri olan ve onun daha önceki çalışmaları ışığında yol aldığım değerli hocam Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ'a, bu süreçte teknik desteği ve anlayışıyla her zaman yanımda olan sevgili arkadaşım Murat ÇAKIR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ekin BASKIN

Antalya, 2020

GİRİŞ

Müze, ICOM (International Council of Museums) Yönetim Kurulu’nun Temmuz 2019 yılında yaptığı güncel tanıma göre, nesnelerin toplanması, korunması ve sergilenmesinin çok ötesinde bir anlam kazanmıştır. “Sosyal adalete, küresel eşitlik ve evrensel refah düzeyine katkıda bulunmayı amaçlayan”¹ kurumlar haline gelmişlerdir. Preziosi’nin, bilgiyi üreten, düzenleyen ve meşrulaştıran teknolojik bir aygıt² olarak tanımladığı Müze, yüzyıllar boyunca gelişim göstermiş, toplumun dinamiklerine paralel ilerlemiş, çağa ayak uydurma çabasında olan bir kültür kurumuna dönüşmüştür. Temelindeki sarsılmaz amaç olan “koruma” güdüsü hiç değişmemiş, nesnelerin ve kültürün muhafazası, teknolojideki son gelişmeler kullanılarak gelecek nesillere aktarılmaya devam etmiştir. Zaman içinde değişen şey çoğunlukla müzenin hedef kitlesi ve bu kitleye ulaşmak için kullandığı araçlar olmuştur. 19. yüzyıla kadar hedef kitle sınırlı, içe kapanık, elitist bir yapıya sahipken; 20. yüzyıla birlikte, daha dışavurumcu, ulaşılabilir, ziyaretçi odaklı bir yapı haline gelmiştir. Müzelerin sahip olduğu koleksiyonlar, evrensel değerler statüsü kazanmış, tüm müzeler sahip oldukları nesneleri mümkün olduğunca dünyayla paylaşma yolunu aramıştır. Kullandıkları teknolojik aygıtlar da yine bu kitleye ulaşmayı kolaylaştıran araçlardır. Önde gelen müzelerin birçoğu ziyaretçilerine sahip oldukları değerleri göstermek için bu araçları kullanmaktadır. Böylece bilginin akışı kesintiye uğramadan güncelliğini korumaktadır.

Çağdaş müzecilik kapsamındaki gelişmeler doğrultusunda kullanılan sanal ve simülasyon teknolojisi, müzelerin; sınırlarının çok ötesinde mekânlara ve ziyaretçilere sahip olmasını sağlamıştır. Böylece müzeler, dört duvarla çevrili mekânın da ötesine geçmiştir. Bu çalışmanın konusu olan Antalya Kaleiçi’nin sınırları ise kenti çevreleyen ve şu an yerinde olmayan sur duvarlarıdır. Açık hava müzesi olarak adlandırılabilir nitelikteki Kaleiçi’nde, tarihin pek çok döneminden eserler görmek mümkündür. Bu tezde birçok Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemi eserlerine yer verilmiştir. Tezin birinci bölümünde Müzenin tanımı ve tarihçesi ile dünya ve ülkemizde çağdaş müzecilik kapsamında geçirdiği evreler ele alınmıştır. İkinci bölümde, ülkemizin önemli bir kültür varlığı olan Antalya Kaleiçi’ndeki Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eserler tespit edilmiş, bunlar hakkında akademik literatürden faydalanılmıştır. Bizans Dönemi’ne, dönemin eseri olarak sadece Kesik Minare ve Sur Duvarları gösterilebileceği için sadece tezde yer verilmiş, uygulamada gösterilmemiştir. Üçüncü ve son bölüm de ise tezin amacı olan mobil uygulama sürecinin

¹ <https://icom.museum/en/activities/standards-guidelines/museum-definition/> (erişim tarihi: 03.09.2019)

² Preziosi, 1998: 306.

aşamaları anlatılmıştır. www.kaleiciguide.com adıyla açılan web sitesinde, seçilen bu eserler, ait oldukları dönemlere göre gruplandırılmıştır. Siteye girildiğinde öncelikli olarak Roma, Selçuklu ve Osmanlı dönemi kategorileri görünür. Roma dönemi için seçilen eserler: Hıdırlık Kulesi, Yat Limanı, Kesik Minare, Kale Kapısı, Antik Tiyatro, Hadrianus Kapısı olmak üzere toplam altı eserdir. Bizans Dönemi için sadece Kesik Minare ve Sur Duvarlarından bahsedilmiştir. Selçuklu Dönemi için yedi eser seçilmiştir. Bunlar: Yivli Minare, Mevlevihane, Karatay Medresesi, Karamolla Mescidi, Balık Pazarı Hamamı, Atabey Armağan Medresesi ve Ahi Yusuf Camii ve Türbesi'dir. Son olarak Osmanlı dönemi için Rum Millet Hamamı, Tekeli Mehmet Paşa Camii, Nigâr Hatun Türbesi, Kırk Merdiven, Kaleiçi Evleri, Dumlupınar Ortaokulu, Alaaddin Camii, Saat Kulesi ve Aziz Aypios Kilisesi olmak üzere dokuz eser seçilmiştir. Seçilen bu eserler için literatür taraması yapılmış, alanında uzman kişilerin bu eserler hakkında yazdığı kitap, makale ve tezler incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜZE TANIMI VE GELİŞİMİ

1.1. Müze Tanımı

Kelime anlamı olarak Müze, Yunanca’da “Mouseion” adı verilen ilham perilerinden gelir. Öyle ki bu periler, şiir, müzik ve felsefe gibi insanın yaratıcılık gerektiren eylemlerine ilham verirler. Yine bu perilerin yaşadığı tapınağın adı da “Mouseion”dur³. Müzeyi esin perilerinin yaşadığı tapınaktan çıkaran en güncel tanımı ise ICOM (International Council of Museums) Yönetim Kurulunun, 21-22 Temmuz 2019 tarihinde Paris’te ki 139. oturumunda karara bağlanmıştır. Bu tanım:

“Müzeler, geçmiş ve gelecek arasındaki kritik diyaloglar için demokratikleştirici, kapsayıcı ve çok sesli alanlardır. Günümüzün çatışmalarını ve zorluklarını kabul edip ele alarak, topluma karşı güvende eserler ve örnekler sunar, gelecek nesiller için çeşitli hatıraları güvence altına alır ve tüm insanlar için eşit haklar ve mirasa eşit erişim sağlar. Müzeler kâr amaçlı değildir. Katılımcı ve şeffaftırlar ve insan onuruna ve sosyal adalete, küresel eşitlik ve evrensel refah düzeyine katkıda bulunmayı amaçlar, dünyadaki anlayışları; toplamak, korumak, araştırmak, yorumlamak, sergilemek ve geliştirmektir ve bunun için aktif ortaklıklar içerisinde çalışırlar⁴.”

Yukarıdaki tanıma göre günümüzde müze, nesnelerin toplanması, korunması ve sergilenmesinin ötesinde bir anlam kazanmıştır. Bu dönüşüm sosyokültürel anlamda toplumun farkındalık seviyesini arttırmaya yol açabilecek güçtedir. Öyle ki bazı müzeler bulundukları kentlerin kimliğini şekillendiren unsurlardan biri haline gelmişlerdir. Kimi kentlerin müzeleri o kentin kartviziti gibidir. Londra’yı British Museum olmadan; Paris’i Louvre olmadan ve İstanbul’u Ayasofya olmadan düşünmek mümkün değildir. Müzelerin günümüzdeki tanımına uygun kültür politikaları da bu ilişkiyi güçlendirmiştir. Sundukları hizmetlerle kültürel mirasın nesilden nesle aktarımını sağlayan bellek konumundadırlar. Bu bellek, tarih yazımında olduğu gibi önceleri Tanrılar hakkında, sonra yönetenler hakkında daha sonra da sıradan insanlar hakkında pek çok hikâyeler anlatır. Bu anlatım tarihsel gelişime paralel olarak Batı merkezli bir anlatım iken zamanla ulus merkezli bir anlatıma evrilmiş ve en son olarak günümüzdeki tanımına kavuşmuş; nesne merkezli müzeden, ziyaretçi merkezli müzeye dönüşmüştür.

³ Desvallées ve Mairesse, 2010: 56.

⁴ <https://icom.museum/en/activities/standards-guidelines/museum-definition/> (erişim tarihi: 03.09.2019)

Müzecilikle arşivleme arasındaki sıkı ilişkiyi vurgulayan Foster ise, arşivi belirli ifadeleri belirli dönem için yapılandıran sistem olarak tanımlar. Ona göre arşiv, söylemi oluşturan terimleri değiştirebiliyorsa, belirli dönemlerde de neyin söylenip, neyin söylenmeyeceğine de karar verebilir. Dolayısıyla hâkim olan iktidarın görme biçimi neyse müzeler aracılığıyla ziyaretçilere istediği biçimi dayatabilir⁵. Müzelerin, 19. Yüzyıl'da başlayan belleği oluşturmadaki bu dayatmasının günümüzde de örneklerini görmek mümkünken; farklılıkların sergilenmesini takdir eden, kimlik, milliyet, ırk, cinsiyet, yaş, kültür ve ekonomik düzey farklılıklarını kabul eden bir üsluba bürünmüştür⁶. Geçmişteki sahip oldukları kültürel depo ve otorite güç olarak tek yönlü monoloğunu bırakmış; ziyaretçi odaklı ve çift yönlü diyalog kurmaya başlamıştır. Bu da kesin doğruların ötesinde yoruma dayalı “açık” müze kavramıyla şeffaflaşarak, bulunduğu toplumun dinamiklerini ve çok kültürlülüğünü yansıtmıştır⁷. “En genel ve temel anlamda müze, epistemolojik bir teknolojidir: tarihsel bilginin üretilmesine, düzene sokulmasına ve meşrulaştırılmasına yarayan bir aygıttır⁸.”

1.2. Müze Tarihçesi

Müzeciliğin tarihsel geçmişinin izleri Paleolitik Çağ'a kadar götürülebilir. Paleolitik çağ mezarlarında pek çok sanat eserleri ve doğal nesneler bir araya getirilmiş olarak bulunmuştur⁹. Mezopotamya ve Mısır'daki mezarlarda da değerli eşyaların bir araya getirilerek sergilendiği bilinmektedir¹⁰. Tapınaklar ve mezarlıklar dışında, sınıf üstünlüğünün bir göstergesi olarak koleksiyonculuk, özellikle eski eserleri biriktirmek ilk defa Romalılarda başlamıştır¹¹. Ortaçağ'a gelindiğinde kiliseler eski eserlerden ziyade mali değeri yüksek nesneler toplamıştır. Yeniden doğuş olarak nitelendirilen Rönesans döneminde Antikçağ eserleri gün yüzüne çıkarılmış ve yine Romalılarda olduğu gibi zenginlik göstergesi olarak, antik sanat eserleri ve objeler toplanarak sergilenmeye başlanmıştır. “Böylece zamanın üst sınıfları arasında bir hobi gibi başlayan koleksiyonculuk gelecekte müzeciliğin nüvesini oluşturmuştur¹².”

Bugün anladığımız anlamda ilk müze prototipleri Avrupa'da yaygınlaşan “Nadire Kabineleri”dir. Özel mülkiyet olan bu kabineler, dönemin zenginleri tarafından oluşturulan;

⁵ Foster, 2004: 89.

⁶ https://www.academia.edu/6221388/Muze_toplum (erişim tarihi: 19.07.2019)

⁷ Schubert, 2004: 132.

⁸ Preziosi, 1998: 306.

⁹ Uçankuş, 2000: 194.

¹⁰ Yücel, 1999: 19.

¹¹ <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/4655,makale.pdf> (erişim tarihi: 21.08.2019)

¹² Karabıyık, 2007: 4.

tarihsel, bilimsel objeler, sanatsal değeri yüksek nesnelerden oluşan koleksiyonlardır. İlk Nadire Kabinesi olarak Floransa’da 1541 – 1587 yılları arasında yaşayan Francesco I de’Medici’nin sahip olduğu Vecchio Sarayı kabul edilir. Avrupa’da birçok ülkede birçok zengin kabineci nadide eserleri biriktirmiştir. Müzecilik tanımında yer alan “halka açık” kavramına uyan ilk hareket, İngiltere’de I. Charles’ın bahçıvanlığını yapan Tradescant’ların oluşturduğu kabinedir. Kiraladıkları evde sergiledikleri ve sadece üst sınıf zenginlerin görebileceği bu oldukça değerli kişisel nesneleri çok düşük bir ücret karşılığında halka açmışlardır¹³. Yine ilk müze kataloğu da “Museum Tradescantianum” adıyla basılan Tradescantların kataloğudur. İlk örnek olarak gösterilen İngiltere’de aynı dönemde kurulan Ashmoleon Müzesi’de, Nadire Kabinecisi Elias Ashmole’un kendi kabinesini Oxford Üniversitesine bağışlamasıyla kurulmuş ve 1683 yılında resmi olarak kamu için hizmete açılmıştır¹⁴.

Kuruluş tarihi bakımından Paris’teki Louvre’dan eski olan ve 1753 yılında kurulan British Museum, ilk başta halka açık olmadığı için sıralamada üçüncüdür. İkinci sıra ise 1793 yılında Paris’te kurulan ve günümüzde dünyanın en büyük sanat müzesi olarak kabul edilen Louvre’a aittir. Fransa’da başlayan devrim hareketleri krallık düzenini yıktığında, elit kesimin hobisi olan müzecilik artık ulusal değerler taşıyan kurumlara dönüşmeye başlamıştır. Bu “Ulusal Değerler” sanat, tarih ve doğa bilimleri başlığı altında müzelerin yapısı içinde toplanmışlardır¹⁵. Fransız devrimiyle kurulan Louvre’da bu yükselen değerin ve rejimin simgesi haline gelmiştir. Louvre ile birlikte başlayan; topluma kendi kültürlerinin tarihini gösterme akımı, 19. Yüzyıl boyunca bu tarz yeni müzelerin kurulmasını ve bugün de etnografya müzeleri olarak anılmasını sağlamıştır¹⁶.

Özetle, kutsal nesneleri biriktirmekle başlayan müzecilik serüveni, başlarda dini ve iktidar sembollerini içerirken, Ortaçağ’da yine dini semboller içermiş ancak estetik değerler kazanmıştır. Rönesans’la birlikte akıl çağının gerekliliği olan merakla, sanatsal estetiğe bilim eşlik etmiş, hızlı bir ivmeyle 19. Yüzyıl’da topluma şekil verme gücüne erişmiş; bellek ve kimlik yaratmada güçlü birer araç haline gelmişlerdir. Sanayi devriminin etkisi bilim teknik müzelerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Özellikle İngiltere ve Fransa’da sanat ve endüstri müzeleri açılmıştır¹⁷. 20.yy’da ise ICOM’un (International Council of Museums) kurulmasıyla müzecilikte belli standartlar belirlenmiş ve çağdaş müzeciliğin yolu açılmıştır. Geçmişin içe dönük, sadece elitlere hizmet eden müze anlayışı artık dışa dönük, katılımı

¹³ MacGregor, 2007: 65.

¹⁴ Göle, 2016: 96.

¹⁵ Madran, 1999: 5.

¹⁶ Madran, 1999: 5.

¹⁷ Pasinli, 1994: 307.

teşvik eden, eğitici kültür kurumları haline gelmiştir. "Müzeler 19. Yüzyıl'da olduğu gibi bugün de sadece objelerin sergilendiği vitrinler değildir. Müzeler her türlü sosyal, ekonomik ve siyasi politikaların ve güç dengelerinin fiziksel ve entelektüel olarak vücut bulduğu, kimliklerin inşa edildiği ve sınırlandırıldığı, tarihin, kültürün, sanatın tanımlandığı, yorumlandığı üretken mekânlar oldular¹⁸."

Sanattan doğaya; bilimden teknolojiye her konu üzerinde çalışan Müze, kendi içindeki çeşitliliği besleyen birçok disiplinden faydalanmıştır. Havacılık, denizcilik, oyuncak ve askeri gibi uzmanlıklarına göre ayrılırken günümüzde, "Sanal Müze", "Dokunulabilir Müze", "Mobil Müze" gibi yöntemlerine göre de ayrılabilir duruma gelmişlerdir¹⁹.

1.3. Ülkemizde Müzeciliğin Gelişimi

Dünyadaki müzecilik gelişiminin, ülkemize etkisi 18. Yüzyıl'ı bulmuştur. Bugün İstanbul Topkapı Sarayı içinde bulunan Aya İrini Kilisesi'nde, 1726 yılında, Dar-ül Ehliya adıyla toplanan silahlar sergilenmiş; bir yüz yıl sonra yani 1826 yılında, Yeniçeri Ocağı kaldırılınca Dar-ül Ehliya yağmalanarak kapatılmıştır²⁰. 20 yıl sonra 1846'da yine aynı yerde Aya İrini Kilisesi'nde, Asar-ı Atika-i Müze-i Hümayun adıyla ilk silah müzesi kurulmuştur. Silahların sergilenmesiyle başlayan müzecilik serüveni, gelen ganimetler ve arkeolojik nesnelerin fazlalığından Aya İrini'ye sığmayacak hale gelmiştir. Bunun üzerine 1472 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılan, Topkapı Sarayı'nın dış surlarının içinde bulunan Çinili Köşk bu eserleri sergilemek için kullanılmıştır²¹.

Osmanlı nadire kabinelerinin müze olarak evrilmesinde önemli role sahip kişiler, Osman Hamdi Bey ve kardeşi Halil Edhem'dir. 1892 yılında Müze-i Hümayun'un başında Osman Hamdi Bey müdürken yardımcısı da kardeşidir. 1910 yılında Osman Hamdi Bey'in ölümü üzerine müze müdürü olarak görev alan Halil Edhem olacaktır. Kendisi, ağırlıklı olarak silah koleksiyonunun sergilendiği Müze-i Hümayun'a sanat getiren kişidir. Elvah-ı Nakşiye adı verilen güzel sanatlar koleksiyonunun Müze-i Hümayun'da sergilenmesini sağlamış, küratörlüğünü de kendisi yapmıştır²². Elvah-ı Nakşiye koleksiyonu için hazırladığı katalog da onun Avrupa ile aynı çağdaşlıkta olduğunu gösterir.

Halil Edhem, 1932 yılında gerçekleşen Birinci Türk Tarih Kongresi'nde "Müzeler" başlığıyla yaptığı konuşmada, yaşadığı dönemde müzecilikte yapılan gelişmelerden ve dünya müzelerinden örnek vererek, bugüne kadar bizden götürülen eserlere değinmiş, bundan sonra

¹⁸ Ünsal, 2008: 19.

¹⁹ Keleş, 2003: 1-2.

²⁰ Erbay ve Erbay, 2006: 43-45.

²¹ <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/4655,makale.pdf> (erişim tarihi: 21.08.2019)

²² Artun, 2019: 31.

hem kaçırılmaması hem de korunması gerektiğinin önemle altını çizmiştir. Hatta, “Antalya’da şehre hava girmiyor diye surları yıkmak istiyorlar” diyerek, serzenişte bulunmuştur²³.

Osmanlı döneminde Müzeciliğin kurumsallaşması, yukarıda bahsedilen silah koleksiyonunun sergilenmesinin ötesinde, özellikle o dönem fazlalaşan eski eser kaçakçılığının önünü kesmek amacıyla da başlamıştır²⁴. Halil Edhem bu durumun “ihmalkarlık ve cehalet” ten kaynaklandığını söyler. Ağırlıklı olarak Almanya ve İngiltere’den gelen arkeologlar tarafından, ülkenin çeşitli yerlerinde yapılan kazı çalışmalarıyla muazzam eserler yurt dışına izinsiz olarak götürülmüştür. Bunu yaparken de kazılar günümüzdeki hassasiyette değil define kazıları gibi tahribatla sonuçlanan şekilde olmuştur. Bunun önüne geçebilmek için 1869 yılında Asar-ı Attika Nizamnamesi hazırlanmıştır. Nizamnameye göre çıkan kararda; arkeolojik kazılarda çıkarılan nesneler eğer çiftse bir tanesini götürme hakkı verilmiş, tekse yurt dışına çıkışı yasaklanmıştır²⁵.

Cumhuriyet kurulduktan sonra, 1934 yılında, İstanbul Üniversitesi’nin bünyesinde ilk Arkeoloji Enstitüsü kurulmuştur²⁶. Bu dönemde dünyada olduğu gibi ülkemizde de ulus devlet yaratma projelerinde müzeler de önemli görevler üstlenmişlerdir. Bu doğrultuda Topkapı Sarayı 1924 yılında halka açılmış; 1930’da Ankara Etnografya müzesi kurulmuştur. “Cumhuriyet’ten günümüze kamuya ait müzelerin temel işlevi koruma olarak tanımlanmıştır²⁷.” “Koruyabildikleriyle müze, fiziksel ve fikir olarak varlığını, kendi toplumu kadar dışarıya ama en çok Batı’ya karşı ispat etme ve kabullendirme endişesi taşıyan bir siyasetin aracıdır. Bununla beraber, Cumhuriyet döneminde müzelerin, Batılılaşma, ulusal kimlik, tarih ve kültürün kurgulanmasında bir araç olarak algılandığını görebiliriz²⁸.”

Günümüzde Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2018 yılı verilerine göre Türkiye’de ki müze sayısı 451’dir. Bunların 251 tanesi özel müze kategorisindeyken 200 adedi Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlıdır.

Antalya Müzesi’nin kurulması ise 1922 yılında Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra kenti işgal eden İtalyanların yağmasından kurtarılan eserlerin korunması amacıyla Süleyman Fikri Erten öncülüğünde ilk olarak Kaleiçi’nde bulunan ve önceleri kilise olan Alâeddin Camii ’de kurulmuş; daha sonra bu eserler Yivli Camii ’ye taşınmıştır. Bugünkü adresine 1972 yılında taşınan Antalya Müzesi halen aynı yerde faaliyetini sürdürmektedir. Arkeolojik bakımdan eşsiz zenginlikteki Antalya’da gerçekleşen birçok kazı çalışmalarını da yürütmektedir.

²³ Artun, 2019: 130.

²⁴ Ünsal, 2008: 19.

²⁵ Karaduman, 2004: 74.

²⁶ Mutlu ve Mutlu, 2018: 72.

²⁷ Özkasım ve Ögel, 2005: 96-102.

²⁸ Ünsal, 2008: 20.

1.4. Çağdaş Müzecilik

Çağdaş müzecilik hareketleri 20. yüzyılda başlamıştır denilebilir. Çağdaş Müze olma yolunda ki hareketlerden biri olan kapsayıcılık, kültürel çeşitliliği sağlayabilmektir. Bugün dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir müzeye gidildiğinde, müzeye gelen ziyaretçilerin çeşitliliği, bu hedefin gerçekleştiğinin göstergesidir. 20. yüzyıl dünyada aydınlanmanın, modernizmin, savaşların ve savaşlardan sonra yeniden doğmanın yüzyılıdır ve doğal olarak müzeler de bu değişimden aynı ölçüde etkilenmiştir. Müzenin, profesyonel bir alan olarak kabul edilip, farklı disiplinlerden beslenen, yeni modeller deneyen, kurumlara dönüşmesi çağdaşlık yönünde atılan ilk adım olarak kabul edilebilir. İkinci bir adım olarak kendi içinde alt başlıklara ayrılmasıdır. Bunlar; müze yönetimi, sergi tasarımı, müzede eğitim, arşivleme, halkla ilişkiler gibi alt kollarıdır²⁹. Son adım ise müzenin toplumsal işlevindeki değişimdir. Müzeler bu kapsamda, izleyicisi olan ziyaretçilerle ilişkilerini düzenlemeye başlamışlardır. Ziyaretçilerinin ilgisini daha çok çekmek için çeşitli yollar arayışındadırlar. Ziyaretçiler 21. yüzyılla birlikte müşteri konumuna gelmiş; müzenin ziyaretçi odaklı dönüşümünün neticesi olarak da müzenin aktif bir parçası olmuşlardır³⁰. Katılımı arttırmaya yönelik çalışmalar her müzenin kendi takipçilerini yaratmasını sağlamıştır. Teknolojinin olanakları bunu kolaylaştıran araçlardır. Düzenlenen sergilerin, teşhir edilen eserlerin dijital ortama taşınmasıyla müzeler sınırlarını kaldırmıştır. “Dijitalize edilerek sonunda hapsoldüğü duvarlardan kurtulacak arşiv/müze, hem kapsam, hem erişim olarak âdeta sınırsızlaşacaktır. Doğadan başlayarak alırsak, önce kendi yapıldığı zeminde (tuval, kâğıt, vb.), daha sonra taşındığı müze zemininde, şimdilerde de bilgisayar zemininde, üç kez sanallaşan sanatsal imgeler artık herkesin gözünün önüne gelecektir; herkes onları okuyabilecek, tarihini yazabilecek, yenilerini yaratabilecektir³¹.” Müzeler artık ziyaretçi bekleyen durumdan sıyrılmış, ziyaretçisinin olduğu yere giden ve direkt temas eden seviyeye gelmiştir.

Müzeler, içerik, erişim ve katılım olanaklarıyla da çağdaşlık seviyelerini gösterirler. İçerik olarak birbirinden ayrılan müzeler, bugün havacılık, denizcilik gibi çeşitli başlıklar altında varlığını sürdürmektedir. Erişim olanakları bağlamında müzeye olan fiziksel erişim ve kişilerin- herhangi bir statüsüne bakılmadan- erişimi kastedilmektedir³². Kapsayıcılık bağlamında her kesime hitap edebilme yönünü geliştirmiştir. Katılımcılarını arttırmak için uyguladığı eğitim programları ile sürekli yenilenir. Bulunduğu toplumdaki din, siyaset, devlet gibi kurumlarının müze üzerinde herhangi bir tahakkümü olmaması durumunda, özgürce

²⁹ Mensch, 2004: 5.

³⁰ Karadeniz, 2015: 65.

³¹ Gucht, 1991: 366.

³² Merriman, 2000: 72.

gerçekleştirdikleri eğitim işlevleri ile müze o toplumu dönüştürücü güce sahiptir. Çağdaş müzeler, ziyaretçilerine çok yönlü deneyim sağlamak için, ziyaretçileri müze uzmanları, eğitimciler, sanatçılar, bilim adamları gibi konusunda yetkin kişilerle buluştururlar³³. Bir bakıma bunu yapmak zorundadırlar. Çünkü toplum ve çağdaş yaşam, her geçen gün önüne geçilemez bir hızda gelişmektedir. Bu hıza yetişememiş stabil kurumların hayatta kalması imkansızdır. Müzeler de bu durumun farkına varmış, sürekli kendini geliştirme yöntemleri aramaya başlamışlardır³⁴. “Geleneksel müzecilik daha çok arama, toplama, koruma, bakımını yapma ve sergileme anlayışı ile sınırlıyken; çağdaş müzecilik, iletişim kurma ve eğitme işlevlerini de üstlenmiştir³⁵.” Bilgiye erişimin hızlı ve kolay olduğu çağımızda müzeler, ziyaretçileri çekebilmek için birbirleriyle rekabet halindedir. Günümüzde, az gelişmiş bölgelerdeki yatırım ortamını canlandırmak, istihdam, ihracat ve üretimi arttırmak için oluşturulan Cazibe Merkezleri Programı³⁶,na dâhil olan müzeler, varlıklarını sürdürebilmek için ziyaretçilerinin dikkatini çekecek, zevk almasını sağlayacak hikâye yaratma peşindedir.

Çağdaş Müzeciliğin daha önceki bölümlerde bahsedilen yaklaşımlarına örnek olarak önemli bir alt parametresi olan “Sanal Müze” bu tez kapsamında açıklanmalıdır.

1.4.1. Sanal Müze

Hayatın her alanını etkileyen teknoloji, müzeleri de doğal olarak etkilemiştir. Sanal Müze kavramı 20. Yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır denebilir³⁷.

Müzelerde ilk olarak envanter kaydı gibi daha çok büro ortamında kullanılmaya başlanan bilişim teknolojileri, zamanla eser takibi, sergileme, ışıklandırma, iklim kontrolü ve güvenlik alanlarında kullanılmaya başlanmıştır. Teknolojik gelişimin hızıyla birlikte müzelerin iletişim sağlamaya yönelik olarak interneti kullanmaları ise 1990’lı yılların başından itibaren etkin olmuş ve böylece “sanal müze” kavramı ortaya çıkmıştır³⁸.

Sanal Müzeler, sahip olduğu nesneleri ve bunlara ait bilgileri, fiziksel sınırlarının çok ötesinde ve başka bir fiziksel mekâna gerek duymadan ziyaretçilere direkt ulaşımını sağlarlar. Schweibenz, W. Sanal Müzeleri kendi içinde “broşür sanal müzeler”, “içeriksel sanal müzeler”, “eğitsel sanal müzeler” ve “sanal müzeler” olmak üzere dört başlıkta gruplandırır³⁹.

³³ Karadez, 2018: 95.

³⁴ Sönmez, 1994: 101

³⁵ <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/192420> (erişim tarihi: 11.12.2019)

³⁶ <https://www.dunya.com/kose-yazisi/cazibe-merkezleri-programinda-neler-degisti/400891>, (erişim tarihi: 17.11.2019)

³⁷ Mayda, 2014: 5.

³⁸ Çolak, 2006: 304.

³⁹ Schweibenz, 2004: 189.

Broşür sanal müzeler, ait olduğu müzenin internetteki tanıtım sayfası gibidir. İnteraktif herhangi bir eylem yoktur. Kendi sahip olduğu koleksiyon hakkında bilgi verir. İçeriksel sanal müzeler, nesne merkezlidir. Koleksiyonundaki her bir nesne hakkında çevrimiçi ve çok kapsamlı bilgi sunar bu nedenle genellikle uzmanlar tarafından kullanılır. Eğitsel sanal müzeler, içeriksel sanal müzelerin tersine bilgiyi nesne üzerinden içerik üzerinden verir. Ziyaretçilerin deneyimlerini, istek ve beklentilerini yaş, bilgi seviyesi gibi çeşitli kategorilere göre sınıflandırıp, ziyaretçilerini tanımayı, onları müzeye çekmeyi, gelen ziyaretçilere onların zevkleri doğrultusunda eğitim vermeyi amaçlar. Son olarak sanal müzeler ise tüm diğer müzelerin sunduklarının yanı sıra diğer sayısal koleksiyonlarla da bağlantılıdır. Koleksiyonlarına küresel erişimi sağlarlar. Ziyaretçiler kilometrelerce uzakta dahi olsalar müzeyi sanal dolaşım imkanına sahiptirler.

Bir müzenin sanal müze olabilmesi için sahip olduğu web sitesi yeterli değildir. Sanal Müze olarak tanımlanması için üç önemli göstergeye sahip olmalıdır. “Bunlar; müzenin koleksiyonun sayısallaştırarak küresel erişime açması, ziyaretçisine sanal dolaşım imkânı sağlaması ve uygulamaya özgün bazı hizmetler sunabilmesidir⁴⁰.”

Tüm bunları sağlayan sanal müzeler, ziyaretçi ile kesintisiz iletişim halindedir, uzaktan eğitim sağlayabilirler ve internetteki bilgi kirliliğinin aksine güvenilir kaynaklardır. Müze koleksiyonunda yer alan eserlerin bilgisayara aktarılmasıyla, müzeye gitmeye vakti olmayan veya coğrafi olarak uzakta olduğu için gitme fırsatı olmayan kişiler sanal ortamda dahi olsa eserleri görebilirler ve hatta eserlerin orijinallerini görmek isteyebilirler⁴¹.

Tepecik’e göre de sanal müzeler tüm eserlerini ziyaretçilerine sunabilecek donanımda olmalıdır. Ziyaretçiler yazılı kaynaklar da dahil olmak üzere her nesne ve bilgiye ulaşabilmelidir ve müze yetkilileriyle interaktif bir diyaloga girebilmelidir⁴². Sanal müzeler herhangi bir mekâna ihtiyaç duymadığı için sınırsız sayıda nesne sergileyebilir, sergi düzenleyebilirler. Böylece müzelerin depolarında çürüyen nesnelere gün yüzüne çıkma şansı tanırırlar.

Devlet desteği ile sanal müzeciliğin Türkiye’de ki ilk uygulaması ise 1990 yıllarında “Topkapı Saray” koleksiyonunun dijital ortama taşınması olarak kabul edilir⁴³. Bir sonraki proje yine aynı yıllarda İstanbul Resim ve Heykel Müzesi için hazırlanan web sitesine ilk kez panorama formatı kullanılarak 269 resmin eklenmesidir⁴⁴. Bundan sonraki süreci hızlandıran ise vakıf müzelerinin kurulmuş olması ve kaynaklarını bu yönde kullanmalarındır. Sanal

⁴⁰ Çolak, 2006: 305.

⁴¹ Teather, 1998: 3.

⁴² Tepecik, 2007: 234.

⁴³ Atagök ve Özcan, 2001: 42.

⁴⁴ Atagök ve Özcan, 2001: 43.

müzelerin Bilgi Teknolojileri ve Proje Geliştirme Şubesi çatısı altında Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı bir birim olarak kurulması ve kültür varlıklarını internete taşımaları ise 2006 yılını bulur⁴⁵.

“Kültür Bakanlığı'nın başlattığı uygulama sayesinde 360 derece panoramik görüntülü olarak aralarında Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ayasofya Müzesi, Topkapı Sarayı, Ankara Etnoğrafya ve Efes Müzesi'nin de bulunduğu otuz beş müze www.kultur.gov.tr adresinden online olarak ziyaret edilebilmektedir⁴⁶.”

⁴⁵ Düzgün, 2008: 217-218

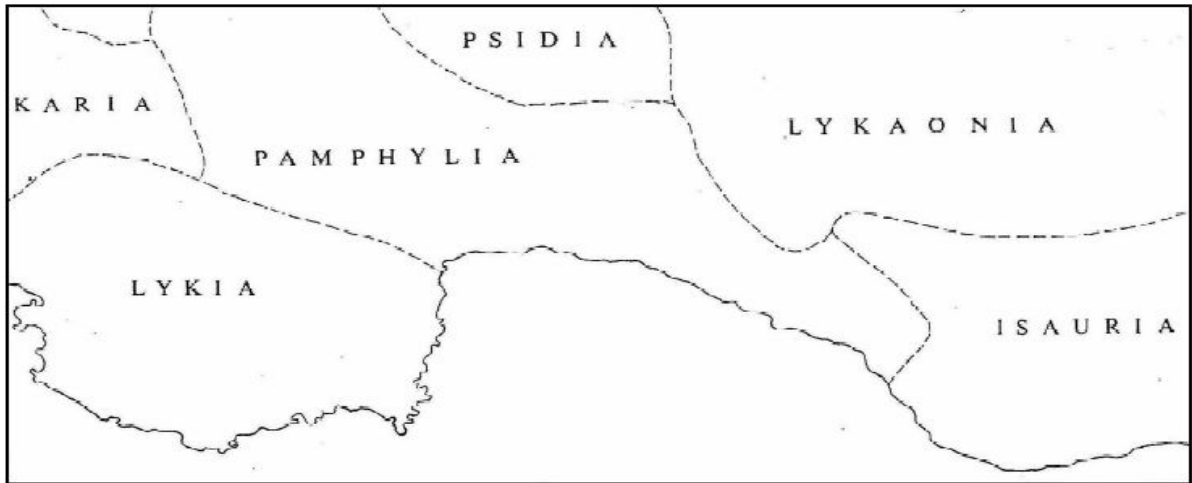
⁴⁶ Bozkuş, 2014: 337.

İKİNCİ BÖLÜM

ANTALYA KALEİÇİ

2.1. Antalya Kaleiçi'nin Tarihi

Antalya bölgesinde hakimiyet gösteren uygarlıklar sırasıyla, Hititler, Lidyalılar, Persler, Makedonyalılar, Ptolemaioslar, Selevkoslar, Bergamalılar, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlılardır⁴⁷. Attaleia kenti, bugünkü adıyla Antalya; Anadolu topraklarının güneyinde, Akdeniz'e kıyısı olan Pamphilya Bölgesinde kurulmuş; adını kurucusu olan ve MÖ 158 – 138 yılları arasında hüküm sürmüş Pergamon Kralı II. Attalos Philadelphos'tan almıştır⁴⁸. Kuruluşu, MÖ II. Yüzyılda olmasına karşın, Kaleiçi'nin kuzeydoğusunda yer alan ve bugün Doğu Garajı olarak adlandırılan bölgede bulunan nekropol, Hellenistik döneme aittir ve MÖ IV. Yüzyıl olarak tarihlenmiştir. Bu da Attalia'da kuruluşundan iki yüz yıl önce de bir yerleşim yeri olduğu görüşünü destekler⁴⁹. Bugün Kesik Minare olarak adlandırılan alanda bulunan Hellenistik dönem kalıntıları ile Mermerli Plajı'ndan güneye uzanan surun dışındaki kayalığın eteği boyunca görülen duvarlar, Roma döneminin yapısalılığından farklı olup, Hellenistik dönemde inşa edildiğini düşündürmektedir⁵⁰. Şehir surlarla çevrilidir ve bu surların bazı yerleri; Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde kimi zaman yıkılmış, kimi zaman da yeni ilaveler yapılarak bugünkü haline gelmiştir. Kent üzerinde, kurulduğu günden günümüze kadar aralıksız yaşam sürmüştür.

Resim 2.1 Pamphylia Bölgesinin Sınırları

⁴⁷ Güçlü, 1997:1.

⁴⁸ Strabon, 1987: 195.

⁴⁹ Varkıvaç, 2008: 57.

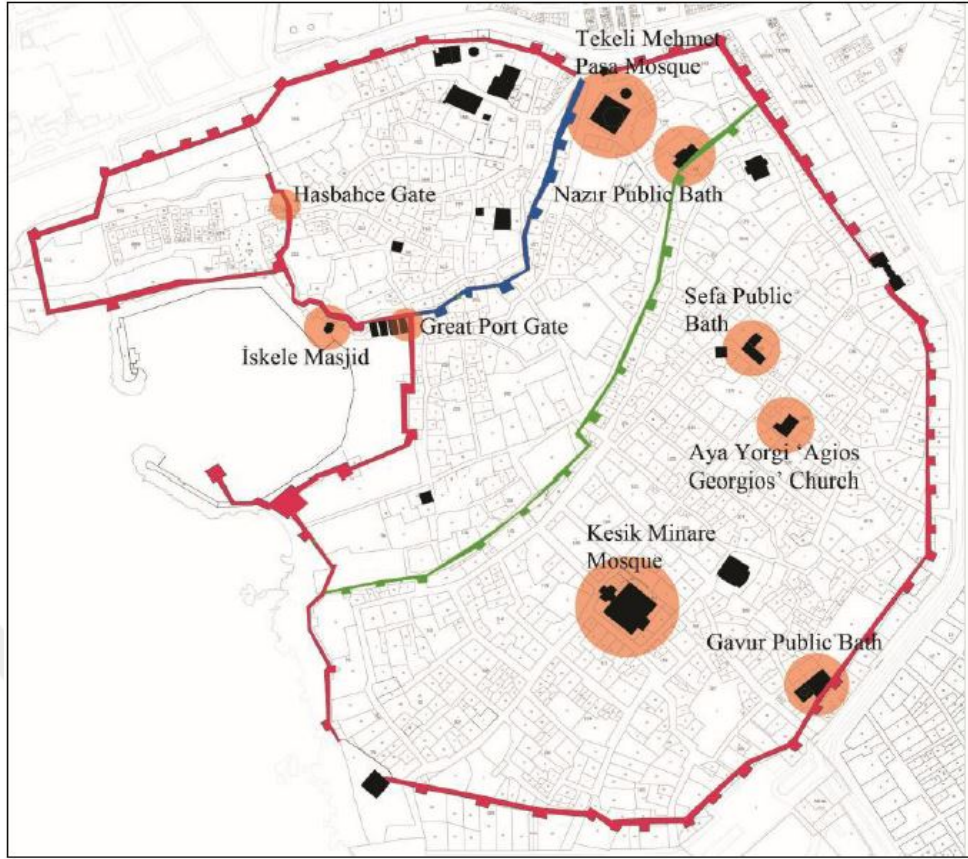
⁵⁰ Varkıvaç, 2008: 58.

Resim 2.2 Kaleiçi Hava Fotoğrafl (Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ tarafından çekilmiştir.)

Resim 2.3 Kaleiçi Hava Fotoğrafl (Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ tarafından çekilmiştir.)

Resim 2.4 Kaleiçi Harita

Doğal limana sahip kent, Pamphilya Bölgesi'nin başkenti olmuştur. Roma idaresinde askeri güçlerin yerleştirildiği kent 11. Yüzyıla kadar her zaman önemli bir liman kenti olma statüsündedir. 11. Yüzyıl'da başlayan Türk akınları Attaleia kentini de etkilemiş; kent, Anadolu Selçuklu Sultanı Süleyman Şah tarafından 1085 yılında Bizans'ın elinden alınmıştır⁵¹. Ancak Bizans'la, Selçuklu arasındaki fethetme yarışı devam etmiş, kent ikisi arasında sürekli el değiştirmiştir. Bu istikrarsız geçen yıllar esnasında ve hatta bir süre Aldobrandini adında Frank bir korsanın eline geçen Attaleia, ilk kez 1207 yılında I. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından fethedilmiştir⁵². Doğu Akdeniz'de bir liman kenti olmasının dezavantajı olarak sürekli istilaya uğramıştır. 13. yüzyılın ilk yarısında Selçuklular; Franklar, Venedikliler, Cenevizliler gibi çeşitli denizci ve Hristiyan ülkelerle ticari anlaşmalar yapmak durumunda kalmıştır⁵³. Aynı yıllarda şehirde imar planları da başlamış bugün hala ayakta olan cami, medrese ve türbeler inşa edilmiştir. Ardından sırasıyla Teke Aşiretinin ve hemen akabinde Hamidoğlu Beyliği'nin idaresine geçmiş ve en son 1390 yılında Osmanlı Sultanı

⁵¹ Turan, 1993: 650-660

⁵² Yılmaz, 1997: 3.

⁵³ Turan, 1993: 115.

Yıldırım Bayezid tarafından fethedilmiştir⁵⁴. Osmanlı döneminde kentin adı Adalya olarak değişmiştir⁵⁵.

16. yüzyılda Antalya, Osmanlı'nın Manisa, Amasya, Sivas, Kütahya, Konya, Isparta, Kastamonu ve Trabzon gibi sancaklarından biridir⁵⁶. Teke-eli Sancağı'nın merkezidir ve Osmanlı şehzadeleri bu sancakta görev almışlardır⁵⁷. II. Bayezid'in oğlu Sultan Korkud Antalya Sancağına atanmıştır⁵⁸. Prens Korkud, Kaleiçi'nde Meryem Ana Kilisesi olarak bilinen ve bugün Kesik Minare denilen yapının yanına bir minare ekleyerek camiye dönüştüren kişidir⁵⁹.

16. yüzyılda ayrıca kent, sur duvarlarının ötesine taşmıştır. 1530 yılında nüfus, 3284 Müslüman ve 582 gayrimüslimden oluşmaktadır⁶⁰. “18. ve 19.yüzyıllarda, Konya ve Karaman eyaletine bağlı bir sancak iken 1864 yılında vilayet teşkilatlanmasıyla, kendi adı ile anılan bir vilayet haline gelmiştir⁶¹.” Günümüzde ise,

“Antalya İli, Merkez, Kaleiçi Bölgesi Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 09.06.1973 gün ve 7176 sayılı kararı ile Sit Alanı olarak ilan edilmiştir. Bu alanın sit sınırları, Antalya Koruma Kurulunun 23.03.1998 gün ve 3736 sayılı kararı ile Kentsel ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak son şeklini almıştır⁶².”

Bununla birlikte, Antalya Koruma Kurulunun 13.05.1992 gün ve 1442 sayılı kararıyla, “Kaleiçi'nde 127 adet anıtsal yapı (sur duvarı, burç, cami, mescit, kuyu vb.), 473 adet sivil mimarlık örneği, 93 adet korunacak bahçe, 25 adet anıt ağaç kültür ve tabiat varlığı olarak tescil edilmiştir⁶³.” Açık Hava Müzesi niteliğindeki Kaleiçi, ICOM'un “Kaybolma yoluna girmiş olan kültürlerle ait yaşam biçimlerinin özelliklerini oluşturan mimari grupları veya elemanları, ziraat etkinliklerini özgün donatımları ile birlikte uygun bir yere nakletmek, burada yeniden kurarak korumaktır⁶⁴” şeklindeki açık hava müze tanımında da bahsettiği gibi, özellikle mimari unsurları ile olduğu yerde korunması gereken bir açık hava müzesidir.

⁵⁴ Yılmaz, 1997: 5-6.

⁵⁵ Erdem, 2001-2002: 163.

⁵⁶ Uzunçarşılı, 1984: 31, 123.

⁵⁷ Uzunçarşılı, 2003: 68.

⁵⁸ Uzunçarşılı, 1984: 31, 123.

⁵⁹ Cimrin, 2005:

⁶⁰ Karaca, 1997: 103.

⁶¹ Yılmaz, 1997: 6.

⁶² Keskinçılınç, 2008: 57.

⁶³ Keskinçılınç, 2008: 62.

⁶⁴ Artar, 1996: 6.

2.2. Kaleiçi'nde Roma Dönemi Eserleri

2.2.1. Antik Tiyatro

Attaleia Tiyatrosu olarak adlandırılan Antik Tiyatronun kalıntıları yapılan kazılarda bugünkü Tuzcular mahallesi Uzunçarşı sokak kıyısında bulunmuştur. Özel mülkiyet alanında keşfedilen tiyatroya ait bulgulardan sonra Millî Eğitim Bakanlığı'nın Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü ile Antalya Gazeteciler Cemiyeti binalarının da tiyatronun bulunduğu alan üzerinde olduğu düşünülmektedir⁶⁵. Tiyatronun Roma döneminde inşa edildiği bilinmektedir. Tiyatroya ait bulunan bazı oturma basamakları kireç taşı ve travertendendir. Basamaklarla birlikte orkestraya girişi sağlayan tonozlu bir geçenek de bulunmuştur⁶⁶.

Resim 2.5 Antik Tiyatro Buluntuları

2.2.2. Hadrianus Kapısı

MS 130 yılında Roma İmparatoru Hadrian adına yapılan kapı, Kaleiçi'ni çeviren kale surlarının içinde, kentin doğusunda, bugünkü Atatürk caddesi üzerinde yer alır. Üç kemerli olan kapının orijinali 2 katlıdır ve onun da üstünde imparator Hadrian'ın heykelinin olduğu bilinmektedir fakat günümüzde sadece tek katı ayakta kalmıştır. Süslemelerinde kullanılan kabartmalarda Antalya'da yetişen çiçek ve meyvelerin resimleri çizilmiştir.

Günümüze kadar iyi korunmuş olarak kalmasındaki en büyük etken, yıkılan şehir surlarının kapının dış tarafını kapatmış ve kullanılamaz hale getirmiş olmasıdır. Osmanlı diplomatı Arnavut Turhan Paşa'nın 1892 yılında yaptırdığı restorasyon çalışması sayesinde kapıyı kapatan toprak kazdırılmış ve kapı ortaya çıkarılmıştır. 1960'lı yıllarda yapılan ek restorasyon çalışmaları ile de bugünkü görünümüne kavuşmuştur. Kapının her iki yanında

⁶⁵ <http://www.hurriyet.com.tr/ozel-mulkiyet-insaatinda-antik-tiyatro-kalintil-40536163> (erişim tarihi: 02.12.2019)

⁶⁶ Varkıvaç, 2015: 64.

bulunan kulelerden biri olan güneydeki kale, Hadrian kapısıyla aynı dönemde inşa edilmiştir ve Julia Sancta olarak isimlendirilir. Julia Sancta aristokrat bir kişidir ve kulenin yapılmasını finanse etmiştir. Bu bilgi doğu yüzünde yer alan yazıttan bilinmektedir.⁶⁷ Kuzeydeki kale ise 2 ayrı dönemle ilişkilendirilir. Alt kısmı antik çağ, üst kısmı ise Selçuklular dönemine aittir⁶⁸.

Resim 2.6 Hadrianus Kapısı

Resim 2.7 Hadrianus Kapısı

⁶⁷ Okatan, F. (2004): 41.

⁶⁸ <https://antalya.ktb.gov.tr/TR-67576/genel-bilgi.html> (erişim tarihi: 21.11.2019)

2.2.3. Hıdırlık Kulesi

Roma dönemi eseri olan Hıdırlık Kulesi MÖ 1. yüzyılda inşa edilmiştir. “Hıdırlık” adını, günümüzde de her yıl yapılan Hıdırellez kutlamalarından aldığı düşünülmektedir⁶⁹. Yapı kenti çevreleyen surların dışındadır ve anıtsal bir mezar olması için inşa edildiği bilinmektedir. Geçen zaman içerisinde kentin nüfus bakımından artması nedeniyle yapı surlara bağlanmış ve savunma kalesi olarak kullanılmıştır. “Hıdırlık Kulesi hakkındaki ilk bilgilerimizi aldığımız ünlü gezgin Evliya Çelebi’nin “Kız Kulesi” olarak adlandırdığı ve savunma sisteminin bir parçası olarak gördüğü yapının, bir mezar yapısı olduğunu 1874 yılında ilk kez W. Hirschfeld ileri sürmüştür⁷⁰.” Yapının 19.yüzyıla kadar üst katı okçuluk ve mancılık alanı, alt katı ise şapel olarak; 19. Yüzyıldan 20. Yüzyılın ilk yarısına kadar da malzeme deposu olarak kullanılmıştır.

Mimari olarak alt kaide bölümü karedir; ikinci katı ise bu kare bölümün üzerine, ondan daha küçük ölçüde inşa edilmiş silindirdir. Alt katın ölçüsü 17,20 x 17,30 metredir. Orijinalinde alt kata ve üst kata ayrı ayrı girilebilen 2 girişi olmasına rağmen; üst kat girişi Bizans döneminde taşlarla örülerek kapatılmıştır. Tek girişi kalan Hıdırlık Kulesi’nin alt katında içeri ışık girmesi için yapılmış altı adet mazgal pencereleri görmek mümkündür. Kentin valisine ait bir mezar olduğu düşüncesi, kapının her iki yanında yer alan ve Latince’de “faskes” olarak bilinen 6’şar adet “kamış demetine bağlanmış balta” simgesidir.

Resim 2.8 Hıdırlık Kulesi

Resim 2.9 Hıdırlık Kulesi

2.2.4. Kale Kapısı

İsmi 20. Yüzyıl başlarında kullanılan Kal’a Kapısından alan Kale Kapısı⁷¹, Kaleiçi’nin kuzeyinde yer alan ve Kaleiçi’ne ait kapıların en büyüğüdür. Kentin ana giriş çıkışı buradan yapılır. M.S. 2. Yüzyılda Hadrianus Kapısına benzer anıtsallıkta bir diğer

⁶⁹ Varkıvaç, 2015: 42

⁷⁰ Alp, 2005: Özet bölümü

⁷¹ Varkıvaç, 2015: 68

kapının da burada olduğu düşünülmektedir. Kale Kapısı, 1910 yılına kadar iki yanında kule olan anıt biçiminde surların olduğu, iç içe üç kapıdan oluşan bir kapıydı. Ancak o yıllarda yapılan sur yıkım çalışmalarıyla tahrip edilmiş bugünkü halini almıştır. Kapı, kentin batısındaki Yivli Minare Külliyesi'ne de giriş sağlamaktaydı. Yivli Minare külliyesinde bulunan, Hadrianus Kapısındakine benzer çiçek rozetli taş kemer parçaları, burada da Roma döneminden kalma Hadrianus Kapısı'na benzer bir kapının olabileceğini düşündürmektedir. Günümüzde doğuda yer alan kuleye, yıkılan kalenin sur duvarlarından saat kulesi eklenmiştir.

Resim 2.10 Kale Kapısı

2.2.5. Kesik Minare

Günümüzde Hesapçı Sokak üzerinde yer alan Kesik Minare, Attaleia kentinin Roma Dönemi agorası içine 6. yüzyılda inşa edilmiştir⁷². Yapının Hellenistik Döneme ait olduğunu kanıtlayan sikke ve seramik dışında bir yazıt bloğu da vardır.⁷³ Kilise olarak kullanılan yapı, daha çok Roma Dönemine ait anıtsal mimari özellikler taşır. Selçuklu Dönemi'nde de kilise olarak kullanılmaya devam eden yapı; 16. Yüzyılda Şehzade Korkud tarafından minare eklenerek camiye dönüştürülmüştür. O günden itibaren 19.yüzyıla kadar cami olarak kullanılmaya devam eden yapı, 19.yüzyılın sonlarında meydana gelen büyük yangında tahrip olmuş, minare külâhının da yanmasıyla Kesik Minare görüntüsünü ve adını almıştır.

Birçok bilimsel çalışmada, seyahatnamede ve halk arasında adı, Panhagia, Meryem Ana, Korkut Camii, Cumanın Camii, Cami-i Şerif, Hagia Eirene, Cami-i Kebir, Ulu Camii ve

⁷² Kökmen, 2009: 97.

⁷³ Kaymak, 2009: 197.

Kesik Minare gibi değişik isimlerle anılmıştır⁷⁴. Bulunduğu alanın Helenistik Dönemde Agora alanı olduğu tespit edilmiştir. Yapının ilk olarak M.S. 5. yüzyılda çatısının, M.S. 8. yüzyılda ise ikinci kez onarım ile yapısal değişikliğe gidildiği bilinmektedir. M. S. 1150 de yapının kuzey batısına haç planlı giriş yapısı eklenmiş, 13. Yüzyılda da kapsamlı bir restorasyon geçirmiştir⁷⁵. Yapılan kazılarda bulunan 6 antik kapıya sahip olduğu anlaşılmıştır. Bunlardan sadece ikisi sağlam olarak günümüze gelmiş, diğerlerinin parçaları dağınık halde bulunmuştur. Günümüzde Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bağlı ve harabe olarak nitelendirilebilecek yapı 04.07.2017 tarihi itibarıyla Bekiroğlu İnşaat Restorasyon Aş. Tarafından güncel röleve, restitüsyon, restorasyon, yapısal onarım, güçlendirme uygulamasıyla tüm restorasyon işleri yapılmaktadır⁷⁶.

Resim 2.11 Kesik Minare

Resim 2.12 Kesik Minare

2.2.6. Yat Limanı

200 metre çapında doğal bir girintiye sahip liman, M.Ö. 4. Yüzyıldan beri aktif olarak kullanılmaktadır. Önceleri küçük bir balıkçı kasabası iken sonrasında Attaleia'nın kurulmasına vesile olan askeri ve ticari öneme sahip önemli bir limandır. M.Ö. 2. Yüzyılda Kilikya Korsanları tarafından ele geçirilmiş olsa da çok uzun süre onların elinde kalmamış; Roma, Bizans ve Selçuklu dönemlerine şahit olup, Akdeniz'deki Mısır, Venedik gibi diğer ülkelerle aktif ticaretin yapıldığı bir durak konumuna gelmiştir. Hem ithal ettiği ürünler hem de narenciye, kereste, zeytin, hububat gibi içerde üretip, ihraç ettiği ürünler sayesinde oldukça iyi liman gelirlerine sahiptir⁷⁷. Özellikle Bizans döneminde doğunun zengin mallarını batıya

⁷⁴ Kaymak, 2009: 123.

⁷⁵ Varkıvanç, 2015: 47.

⁷⁶ http://bekirogluinsaat.com/urunler_detay.asp?id=534 (erişim tarihi: 09.12.2019)

⁷⁷ Varkıvanç, 2015: 54-56.

taşıyan önemli bir ticaret merkezine dönüşmüş, işlek bir ticaret limanı olmuştur⁷⁸. Selçuklu Döneminde bir tersanenin de inşa edildiği bilinmektedir. Kara devleti olan Selçukluların denize açılmasına ve daha da güçlenmelerine vesile olmuştur. Osmanlı döneminde Mısır'ın fethedilmesinden sonra eski önemini yitirmiştir. 1970'li yıllarda Antalya'nın batısına inşa edilen ikinci ticari limandan sonra sadece balıkçı teknelerinin ve özel yatların demir attığı bir liman haline gelmiştir⁷⁹.

Resim 2.13 Yat Limanı

Resim 2.14 Yat Limanı

2.2.7. Kırk Merdiven

Kırk Merdiven adını, Evliya Çelebi'nin 1671-1672 yıllarında kenti ziyareti sırasında alır. Kaleiçi ile yat limanını birbirine bağlayan önemli bir geçittir. Antalya Limanı'nın Mısır ile olan ticaretine istinaden 15. yüzyılda kenti işgal eden Venedikliler tarafından yapıldığı düşünülse de kentin, limanla bağlantısı olan merdivenler en az Roma Dönemine ait olmalıdır. 44 basamaktan oluşan Kırk merdiven, yapıldığı yüzyıldaki öneminde olmasa da hala kenti limana bağlayan önemli bir geçittir.

⁷⁸ Çimrin, 1999: 48.

⁷⁹ Varkıvaç, 2015: 56.

Resim 2.15 Kırk Merdiven

2.3. Kaleiçi’nde Bizans Dönemi Eserleri

2.3.1. Kesik Minare

Yukarıda Roma Dönemi’nde de bahsedilen Kesik Minare, Anadolu Bizans mimarlığı içinde önemli bir yere sahiptir ve Bizans Dönemi’nde de kilise olarak kullanılan önemli bir yapıdır. “Antik ve Bizans dönemi yapı kalıntıları ile üç değişik plan tipinin, yüzyıllar boyunca ayrı ayrı yapı evreleri olarak tek bir kilise yapısında gerçekleştirildiği bir örnektir⁸⁰.” Yapının detaylı analizi için G.Kaymak’ın Suna – İnan Kırac Akdeniz Mediyetleri Araştırma Enstitüsü tarafından yayınlanan *Antalya Cumanın Camii Mimari Tarihi ve Bizans Kökeni Röleve - Yapı Analizi – Anıt Koruma ve Bakımı* adlı eseri önemli bir kaynaktır. Burada, yapının 7 yapı evresi detaylı olarak incelenmiş, sınıflandırılmış ve tarihlendirilmiş ayrıca yapının Hellenistik döneme ve Roma Dönemine ait bulguları da bina kalıntıları ve devşirme taşlar üzerinden sunulmuştur. Bizans Dönemi’ne ait yazıtlardan bir örnek aşağıda gösterilmiştir.

Resim 2.16 Kesik Minare Bizans Dönemi Yazıtı

Resim 2.17 Kesik Minare

⁸⁰ Kaymak, 2009: 121.

2.3.2. Sur Duvarları

Antalya Kaleiçi, büyük bir bölümü yıkılmış ve yok olmuş olsa da at nalı şeklinde içten ve dıştan surlarla çevrilidir. “Hellenistik Dönem’de Attaleia’nın tamamının surlarla çevrili olduğu bilinmektedir⁸¹.” 80 burca sahip surlar, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı devri ortak eseridir⁸². Bizans Dönemi’nde anıtsal yapı inşasından çok, Arap istilaları ve Türk akınları nedeniyle sur yapımına öncelik verilmiştir⁸³. Bu duvarların uzunlukları 200 – 400 m, yükseklikleri 80 – 120 m, kalınlıkları ise 2.5 – 4.0 m arasında değişmektedir⁸⁴. Cemil Cahit Sönmez Attaleia’yı çeviren surların kuzey ve güneyde yer alan iki ayrı yerleşim yerini çevrelediğini ileri sürer⁸⁵. Günümüze kadar gelebilen Sur duvarlarının Selçuklu döneminde küçük ebattaki taşlarla örülmesinin katkısı vardır ve uzunca bir süre bu duvarlar Selçuklular’a ait sanılmıştır. Bölgede taş bulunamamasından dolayı Roma döneminden itibaren yeni yapıların inşasında kullanılmak için sur duvarlarından pek çok taş sökülüştür. Buna rağmen en büyük tahribatın Cumhuriyet döneminde olduğu söylenebilir⁸⁶.

Yat Limanı’nın güneyinde yer alan Mermerli Plajı’ndan güneye devam eden surun, Bizans Dönemi’ne ait olduğu düşünülmektedir. Bugün aynı yerdeki kayalığın eteği boyunca iri traverten bloklardan oluşan alçak duvar kalıntıları görülebilmektedir. Bu duvarların yapıları ve konumları gereği Roma Dönemi duvarlarından farklı olduğu ve Hellenistik Dönem’de inşa edilen deniz surunun bir bölümü olarak değerlendirilebileceği⁸⁷ söylenmektedir.

Resim 2.18 Sur Duvarları

Resim 2.19 Sur Duvarları

⁸¹ Kurt, 2010: 15.

⁸² Kesinkılıncı, 2008: 53.

⁸³ Kurt, 2010: i.

⁸⁴ Sönmez, 2008: 39.

⁸⁵ Sönmez, 2008: 33.

⁸⁶ Sönmez, 2008: 39.

⁸⁷ Varkıvan, 2008: 58.

2.4. Kaleiçi’nde Selçuklu Dönemi Eserleri

2.4.1. Ahi Yusuf Camii ve Türbesi

Bugünkü Selçuklu Mahallesi, Mermerli Sokakta yer alan, yat limanının güneydoğu tarafında ve yukarısında konumlanan Ahi Yusuf Camii’nin inşası 1249 yılında başlamıştır. Türbenin ise ne zaman ve kim tarafından yapıldığı belli değildir. Cami kare planlıdır ve üstü kubbe ile örtülüdür. Toplam 8 pencereye sahip yapıda herhangi bir bezeme yoktur. Caminin güneydoğu köşesinde yer alan çeşmenin sonradan eklendiği bilinmektedir. Caminin güneyinde ise iki katlı türbe vardır. Bu türbenin üzerinde herhangi bir inşa kitabesi yoktur. Türbenin alt katında bir adet sandukadan oluşan mezar odası; üst katında ise mescit bulunmaktadır. Türbe de cami gibi kare planlıdır. Türbenin batısında sivri kemerli bir kapı ile girilen ve güneyinde bir mihrabın bulunduğu küçük bir ibadet alanı daha bulunmaktadır⁸⁸. Cami ile Türbe arasında 19. Yüzyıla ait üç mezar daha bulunmaktadır.

Resim 2.20 Ahi Yusuf Camii

2.4.2. Atabey Armağan Medresesi

Atabey Armağan Medresesi bir diğer adı Gıyaseddin Keyhüsrev Medresesi’dir. Çünkü onun hükümranlılığı sırasında yapılmıştır. Yivli Minare külliyesi içinde yer alır. Karşısında İmaret Medresesi vardır. Kapısının üstünde sivri kemerli bir niş içinde yer alan altı satırlık sülüs yazılı mermer kitabe, Atabek Armağan tarafından 1239 yılında yaptırıldığı yazmaktadır⁸⁹. Günümüzde sadece kapısının bir bölümü ayakta.

⁸⁸ Varkıvaç, 2015: 51.

⁸⁹ Yılmaz, 1997: 123.

Resim 2.21 Atabey Armağan Medresesi Kapısı

2.4.3. Balık Pazarı Hamamı

13. yüzyılda yapıldığı tahmin edilen 18.50 x 22.5 metre boyutlarındaki yapı, Balık Pazarı Burcu da denilen anıtsal iç kale kapısının kuzeyinde, Balık Pazarı meydanındadır ve iç surların ortasında yer alır. Batı cepheden tek bir girişe sahiptir. Bu da diğerlerinde olduğu gibi geleneksel olarak soyunmalık, ılıklik ve sıcaklık olarak adlandırılan üç bölümden oluşur. Herhangi bir kitabesi yoktur.

Resim 2.22 Balık Pazarı Hamamı

2.4.4. Karamolla Mescidi

Kaleiçi Civelek sokakta yer alan Karamolla Mescidi, Makbul Ağa Mescidi, Makbule Karamolla Mescidi ve Makbule Mescidi olarak da adlandırılır. Kare planlı olan yapı, tek kubbelidir. Kitabesi bulunamamış olmasına rağmen 14. yüzyılda inşa edildiği düşünülmektedir. Makbul Ağa tarafından yapılan mescide bugün neden Makbule Karamolla

Mescidi dendiği bilinmemektedir. Kubbe çapı 7,40 m kubbe yüksekliği ise 9.70 metredir⁹⁰. Küçük bir avluya sahiptir ve ibadet edilen iç mekân sadece 7.5 m² dir. Minaresi olmayan yapı Suna İnvan Kırarç Vakfı tarafından 1997 yılında restorasyonu tamamlanarak, 1998 yılında yeniden ibadete açılmıştır. İçinde herhangi bir bezeme yoktur ve oldukça sadedir.

Resim 2.23 Karamolla Mescidi Eski

Resim 2.24 Karamolla Mescidi Yeni

2.4.5. Karatay Medresesi

1250-1251 yıllarında Selçuklu Dönemi saltanat naibi Celalettin Karatay tarafından yaptırılan medrese, önemli kamu yapılarından biridir. Tuzcular Mahallesi, Karadayı sokakta yer alan medrese dikdörtgen planlıdır. Günümüzde ayakta kalan batı cephesindeki taçkapısıdır. Taçkapının üstünde yer alan dokuz satırlık kitabe yapıнын 1250-1251 yıllarında Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Keykavus zamanında inşa edildiği ve bir medrese değil, Darü's-Süleha olduğu yazmaktadır⁹¹. Kitabede yazan Arapça metnin çevirisi de şöyledir:

“Yalnızca ona güvenirim. Bismillâhirrahmânirrahîm. Bu mübarek Dârü's-Sülehâ'nın yapımı, Efendimiz, Yüce Sultan, Ulu Şahlar Şahı, Allah'ın Yeryüzündeki Gölgesi, Milletlerin Efendisi, Arap ve Acem Sultanlarının Sultanı, Dünya ve Dinin Şerefi, İslam ve Müslümanların Yardımcısı, Fethin Babası, Keykubad'ın oğlu Keyhüsrev'in oğlu Keykavus, Halifenin Varlığının Delili iktidarında 648 senesi aylarında tamamlandı.⁹²”

⁹⁰ <http://www.renklikalem.com.tr/old/antalya/antalya13/HTML/files/assets/basic-html/page138.html> (erişim tarihi: 12.11.2019)

⁹¹ Demir, 2019: 132.

⁹² Yılmaz ve Tuzcu, 2010: 186-187.

Kimi kaynaklarda da “Karatay Mescidi” olarak anılan ve bugün “Karatay Medresesi” olarak adlandırılan yapı, her ne kadar kullanım amacıyla ilgili tartışmalara sahip olsa da genel kabul, yapının içinde eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştiğidir.

Resim 2.25 Karatay Medresesi

2.4.6. Mevlevihane

Yivli Minare külliyesi içinde yer alan Mevlevihane, 13. yüzyılda Anadolu’nun pek çok yerinde görünen Mevlevilik öğretisinin uygulandığı yapılardır. “Duvarları moloz taş ile örülen yapıdaki tüm duvar yüzeyleri günümüzde sıvalıdır. Yapının merkezi mekânı kubbe, diğer tüm mekânları tonoz ile örtülmüş, örtü dışta oluklu kiremitler ile kapatılmıştır⁹³.” Yapı dikdörtgen planlıdır. Orijinali güney cepheden tek giriş olmasına rağmen, kuzeybatısındaki giriş sonradan açılmıştır. Üstü kubbe ile örtülüdür, içinde güney tarafında mihrap nişi bulunur. 13.45 x 22.32 metre ölçüsünde ve doğu-batı istikametinde bir plana sahiptir. Kuzey cephesi eski sur duvarlarına yaslanır haldedir. Yapının batı cephesi 14.80 metre, kuzey cephesi ise 17.60 metre, doğu cephesi 13.45 metredir. Asıl giriş olan güney cephe ise 22,32 metredir.

Resim 2.26 Mevlevihane

⁹³ Varkıvaç, 2015: 82.

2.4.7. Yivli Minare

Yivli Minare, kentin Selçuklu egemenliğine girdiğini sembolize etmek amacıyla inşa edilen ilk İslam eseridir⁹⁴. 13. Yüzyılda Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alaeddin Keykubad tarafından bugünkü Kaleiçi'nde, İskele Caddesi Tabakhane Sokak'ta, Vakıflar mülkiyetindeki 166 ada 22 parsel üzerinde, kendi adı ile anılan külliye içerisine yaptırılmıştır⁹⁵. Üzerinde yer alan mermer kitabe: “Reseme bi-hazihi'l-imareti'l-mubareketi'l-meymuneti Es-sultanu'l-muazzam ala'ddunya ve'd-dini sultanu'l-berri vel-bahri bin Keykubad bin es Sultanu's-şehid Keyhüsrev⁹⁶. “Bu mübarek uğurlu yapıyı, Ulu Sultan, Dünya'nın ve Din'in Yücesi, karanın ve iki denizin Sultanı, şehid sultan Keyhüsrev oğlu Keykubad resmetti (çizdi)⁹⁷.” yazmaktadır. Adını sahip olduğu gövdeyi oluşturan, yarım daire profilli tuğla örgü düzeni olan “yiv” den alır. Mimari özelliği bakımından zeminden yukarıya doğru; kaide, pabuç, tambur, gövde, şerefe, petek ve külah bölümlerinden oluşmaktadır⁹⁸. Minare sekizgen planlıdır ve kırmızı tuğla toprağından yapılmıştır. Gövdesinde turkuaz ve kobalt mavisi sırlı çini mozaikler bulunduğu bilinmektedir. “Yapının toprak zeminden külah üzerindeki alem bitimine kadar olan yüksekliği 39,72 metredir⁹⁹.” Şerefesine 92 basamakla ulaşılır. Günümüze kadar tahribata sebep olacak ölçekte yangın, deprem ve fırtınalara maruz kalmış yapı, birçok defa restorasyon yapılarak onarılmış ve bugünkü halini almıştır.

Minarenin kuzeybatısında yer alan Alaaddin Camii ve Ulu Camii olarak da adlandırılan Yivli Minare Camii ise 1934-1972 yılları arasında Arkeoloji Müzesi olarak kullanılmıştır. Caminin kible yönünün olmaması, mihrabının farklı konumlandırılmış olması gibi nedenlerden dolayı yapının en erken Antik Dönemde inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir¹⁰⁰.

Resim 2.27 Yivli Minare

⁹⁴ Avcı, 2015: 66.

⁹⁵ Envanter, 2003: 29.

⁹⁶ Yılmaz, 2002: 134.

⁹⁷ Yılmaz, 2002: 134.

⁹⁸ Avcı, 2015: 60.

⁹⁹ Avcı, 2015: 61.

¹⁰⁰ Varkıvanç, 2013: 78

2.5. Kaleiçi’nde Osmanlı Dönemi Eserleri

2.5.1. Alaaddin Camii

19. yüzyılda gerçekleşen nüfus mübadelesinden önce Kaleiçi’nde yaşayan Rumlar tarafından Panhagia Kilisesi olarak kullanılan yapı, mübadeleden sonra önce müze olarak kullanılmış, sonra camiye dönüştürülerek ibadete açılmıştır. Minare 1958 yılında eklenmiş, yapıda yer alan çan kulesi mümkün olduğunca korunmuştur. Dikdörtgen bir plana sahip olan yapının çatısı, beşik çatı denilen içteki girişlerin eksenindeki dört sütunun taşıdığı merkezi bir kubbe ve tonozlarla örtülmüştür¹⁰¹.

Resim 2.28 Alaaddin Camii

2.5.2. Aziz Alypios Kilisesi (Yeni Kapı Rum Kilisesi)

1844 yılında inşa edilen ve 1923-1924 yıllarında gerçekleşen nüfus mübadelesine kadar Kaleiçi’nde yaşayan Rumlar tarafından kullanılan kilise, mübadeleden sonra uzun bir süre depo olarak kullanılmıştır. “Hagios Alypios Kilisesi”, “Küçük Rum Kilisesi” ve konumundan dolayı “Yeni Kapı Rum Kilisesi” olarak adlandırılır. Dikdörtgen planlıdır ve tek neflidir. İç duvarlarında aziz tasvirlerinin yer aldığı freskler mevcuttur. Restorasyonu 2011 yılında tamamlanan kilise bugün de kilise olarak kullanılmaktadır.

Resim 2.29 Aziz Alypios Kilisesi (Yeni Kapı Rum Kilisesi)

¹⁰¹ Varkıvaç, 2015: 26.

2.5.3. Dumlupınar Ortaokulu (Rum Kız Mektebi)

1905 yılında Rum Cemaatlerinin yardımları ile inşa edilen Rum Kız Mektebi, önce 1913 yılında bir süre, sonra 1919-1921 yılları arasında İtalyanlar tarafından işgal altındayken hastane olarak kullanılmıştır. Nüfus mübadelesinin sonucunda kentte yaşayan Rum kalmasa da yapı, mektep olarak kullanılmaya devam etmiş; 1927-1928 yılları arasında Ticaret Okulu, 1929 gelindiğinde ise Medar-ı Vatan İlkokulu olarak kullanılmaya devam etmiştir. Kurtuluş savaşından sonra Adı Dumlupınar İlkokulu olarak değişmiştir. İki giriş kapısına sahiptir ve bunlardan kuzeyde, Yeni Kapı sokakta olanı, 19. yüzyıl Rum mimarisinde görülen taş kapı örneklerinden biridir.

Resim 2.30 Dumlupınar Ortaokulu (Rum Kız Mektebi)

2.5.4. Kaleiçi Evleri

Kaleiçi evlerinin büyük bir kısmı, 19. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak 20. yüzyılın ilkyarısına kadar inşa edilmiştir. Eski Attaleia Kaleiçi'nde sadece 2,5 – 3 metre kadar yerin altındadır. Kaleiçi Evleri'nin Roma, Bizans ve Selçuklu döneminde nasıl görüldüğü bilinmemektedir. Kaleiçi'nde 2,5-3 metre derinlikte yapılan kazılarda her zaman Roma ve Bizans kalıntılarına rastlamak mümkündür¹⁰².

Kaleiçi'ndeki evlerin mimari yapısı geleneksel Türk ev tipini yansıtmaktadır. Bu tip evlerin başlıca malzemesi ahşaptır. “İç ve dış cephede, döşeme, tavan, çatı, doğrama ve mobilyaların yapımında ahşap kullanılır. Dolgu malzemesi genellikle kerpiçtir fakat, taş, tuğla

¹⁰² Varkıvaç, 2015: 103.

ve ahşap da kullanılabilir. Çatılarda ise kiremit çatı örtüsü yaygındır¹⁰³.” Evlerin yönü iklime göre şekillenmiştir ki bu da kuzeybatı-güneydoğu yönündedir. Böylece istenen rüzgarların evin içine kadar girmesi sağlanır. Evler iki katlı ve birbirine bitişik düzendedir ve çoğunlukla birer avluya sahiptirler. Evlerin dış ve iç yapımında geleneksel Türk evlerinin özelliklerine ek olarak Antalya’nın yazları aşırı sıcak ve nemli, kışları ise yağışlı iklimi de dikkate alınmıştır. Evlerin içleri bu nedenle yüksek tavanlı ve geniş sofalıdır. Dışta ise avluları yüksek duvarlarla çevrilmiş ve gölge yapacak ağaçlar dikilmiştir. Evler birbirlerine bitişik düzendedir ve yapıların arasında bulunan dar sokaklar ise evlerin saçakları ve cumba çıkıntılarıyla gölge olmaktadır.

Günümüzde Kaleiçi’nin hak ettiği değeri görmeye başlamasıyla pek çoğu restore edilen bu evler, asıl amacı olan ev olarak kullanılabildiği gibi, butik otel, kafe, bar, restoran, acente vb. işyeri olarak kullanılmaktadır. Tamamı iki katlı olarak da inşa edilen bu evlerin giriş katları moloz taş ve ahşap karkastan; üst katları ise kimisinin alt katla aynı malzemeden kimisinin de bağdadi adı verilen teknikle yapıldığı görülmektedir. Genellikle büyük iki kanatlı kapıya sahiptirler ve kapıdan girince bahçe ya da evden ziyade ilk olarak taşlık denilen yarı kapalı alana girilir. Bu alanın yerleri küçük çakıl taşları ile kaplıdır. Evlerin ikinci katında cumba adı verilen ahşap çıkıntı mevcuttur. Evlerin kapılarında genellikle çeşitli yazı, hayvan, bitki bezemeleri görmek mümkündür.

Resim 2.31 Kaleiçi Evleri

2.5.5. Nigâr Hatun Türbesi

Herhangi bir kitabesi olmadığı için kim tarafından ve kimin için yapıldığı bilinmemesine rağmen, türbeye yakın olan Mevlevihane’de bulunan ve Şehzade Korkud’un

¹⁰³ Aktuna, 2007: 88.

annesini olduğu düşünölen bir mezar taşı vesilesiyle bu türbeye de Nigar Hatun Türbesi denilmiştir. Bu vesileyle 15. Yüzyıl Osmanlı Dönemi eseri denilebilir. Kaleiçi'nde Yivli minare camisinin karşısında yer alır. Altıgen gövdeye sahip türbe oldukça sadedir. “Aralarında yer yer devşirme mermer parçalarının da kullanıldığı düzgün kesme ve moloz taş ile tuğla kullanılarak inşa edilmiştir¹⁰⁴.” Çatısı oluklu kiremitle örtölüdür. Türbenin güney yönünde tek girişi vardır. Oldukça küçük olan türbenin içinde bir sanduka bulunur.

Resim 2.32 Nigâr Hatun Türbesi

2.5.6. Rum Millet Hamamı (Gavur Hamamı)

Rum Millet Hamamı bir diğeri adı olan Gavur Hamamı, bugün Yenikapı olarak adlandırılan, Kaleiçi'ne güneydoğudan girişine ve dış sura yakın Kılıçarslan mahallesinde konumlanır. 710 m2 alana sahip ve dikdörtgen planlı yapı, geleneksel hamam tasarımında soğukluk, ılıklik ve sıcaklık olarak 3 bölümden oluşmaktadır. Klasik hamamlarda olduğu gibi Rum Millet hamamında da sıcaklık bölümünün üstünde büyük bir kubbe vardır. Hamamın ne zaman yapıldığına dair herhangi bir belge yoktur. Ön cephesinde yer alan kitabede yazılar kazınmış olduğundan okunamamaktadır¹⁰⁵. Ancak mimari yapıya bakarak bir karşılaştırma yapılırsa 19. yüzyıldaki eserlerle benzerlik gösterir. Evliya Çelebi'nin 1671-1672 yıllarında yaptığı Antalya Ziyaretinde, kentte sekiz hamam gördüğünü iletir. Bunlardan Kaleiçi'nde olan beş tanesi; Büyük Hamam, Mevlevihane Hamamı, Nazır Hamamı, Çukur Hamam ve Paşa Hamamıdır. Burada bahsedilen Paşa Hamamı Yenikapı mevkiinde olup, günümüzde Yenikapı mevkiinde bilinen tek hamam Gavur Hamamı olduğu için; Gavur Hamamı'nın, Paşa Hamamı'nın kalıntısı üstüne yeniden inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir¹⁰⁶. 1920'li

¹⁰⁴ <https://antalya.ktb.gov.tr/TR-212993/nigar-hatun-turbesi.html> (erişim tarihi: 11.12.2019)

¹⁰⁵ Güvenç, 1997: 81.

¹⁰⁶ Güvenç, 1997: 81.

yıllara tarihlenen Scarpa Haritaları üzerinde yapılan araştırmada hamam, anıt eser niteliğinde lejantlanmış ve altına “Rum Millet Hamamı” ibaresi düşülmüştür¹⁰⁷. Hamamın en erken tapu kaydı bilgileri ise 12.03.1933 tarihli 9nolu defterdir. Bu kayda göre hamam, Rum milletinden Konstanti kızı Anastasya’dan metruk olup, Dağıtım Komisyonu’nun 30.06.1929 tarih ve 224 sayılı kararı gereğince 2558 Lira mukadder kıymetle satın alınmış; daha sonra T.C. tebaasından Yanya Mübadillerinden Sadıkpaşazade Fuat ve Hüseyin Beylere satılmıştır. 1950’li yıllarda hububat deposu olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. En son restorasyon tarihi 1995’dir.

Resim 2.33 Rum Millet Hamamı

2.5.7. Tekeli Mehmet Paşa Camii

Bugünkü “Kale Kapısı” olarak adlandırılan yerde Kaleiçi’ne girişte solda, Kaleiçi’nin kuzey yönünde yer alan Tekeli Mehmet Paşa Camii’nin tartışmalı olan yapım yılı, Evliya Çelebi’nin yapıya direkt “Tekeli Mehmet Paşa Camii” adıyla bahsetmesi nedeniyle 17.yüzyıl olarak kabul edilir¹⁰⁸. Osmanlı Dönemi eseri olan camii, dönemin tipik özelliği olarak dikdörtgen planlıdır. Caminin kuzey, doğu ve batı yönlerinde toplam üç girişi olup, ana kubbesini doğu – batı ve güney yönlerinde destekleyen üç yarım kubbeye sahiptir. Kuzey yönündeki girişin üstünde ise üç tam kubbe yer alır. Tamamı kesme taştan yapılmış yapının

¹⁰⁷ Güvenç, 1997: 81.

¹⁰⁸ Yılmaz, 1999-2000: 301.

batı cephesinde bir adet minare bulunur. Yapının kim tarafından yapıldığı da bilinmemektedir. Yapıya adını veren Tekeli Mehmet Paşa, “III. Mehmet'in Çavuşbaşı'sı'dır. 1595-96 yıllarında Silahtar Ağası ve en son olarak Beylerbeyi olmuştu¹⁰⁹.”

Resim 2.34 Tekeli Mehmet Paşa Camii

2.5.8. Saat Kulesi

Kale Kapısı olarak adlandırılan Kaleiçi'nin kuzeyden girişi ve en büyük kapısı olan mevkide olan kulenin orijinalinde üstteki dörtgen ve tüm yönlerinde büyük saatlerin olduğu Saat Kulesi yoktur. Kente girişte sağda yer alan burçla aynı görünmektedir. Saat Kulesi 20.yüzyıl eseridir. Alttaki beşgen burç Roma döneminden bugüne kadar defalarca restorasyon geçirmiş; kente açılan kapının sol kulesi olarak günümüze kadar gelmiştir. Yüksekliği 14 metreyi bulan yapının beşgen formlu alt gövdesinde pek çok Roma dönemine ait bloklarla birlikte Selçuklu dönemine ait küçük kesme taş bölümle de karşılaşmıştır¹¹⁰. Surların yıkılmasından sonra herhangi bir işlevi kalmadığı için yıkılan sur parçalarıyla üstüne ekleme yapılarak bugünkü görünümüne kavuşmuş ve Antalya'nın simgelerinden biri haline gelmiştir.

Resim 2.35 Saat Kulesi

¹⁰⁹ Yılmaz, age. 305.

¹¹⁰ Varkıvaç, B. 2015: 70.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KALEİÇİGUIDE MOBİL UYGULAMA

3.1. Kaleiciguide.com Programının Oluşturulması

Uygulama “İstemci” ve “Sunucu” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

İstemci; kullandığımız kişisel bilgisayarlar, telefonlar, tabletler gibi cihazlardır. İstemcide sunucu taraflı kod içermeyen, istemcide çalışabilecek kodlara sahip mobil uygulama yazılımı yer alır. Telefonda kullanılacak mobil uygulama, İstemcinin alt bölümüdür.

Mobil uygulama; JavaScript ve Bootstrap teknolojileri kullanılarak farklı cihazlara duyarlı çalışabilecek şekilde tasarlanmıştır.

JavaScript, web tarayıcılarda kullanılan programlama dili;

Kullanılan cihaza ve ekran büyüklüklerine göre uygulama görünümü esneklik gösterebilmektedir.

Uygulama API kullanarak server ile veri alışverişi yapabilmekte, kontrol panelinden girilen içerikler bu sayede uygulamada anında güncellenebilmektedir.

Uygulama Cordova ile Ios ve Android uygulamalarına dönüştürülmüştür.

Sunucu; üç alt bölümden oluşmaktadır. Bunlar;

- Verilerin depolandığı “Veri Tabanı”,
- Uygulama ile veri tabanının haberleşmesini sağlayan server “API” (İngilizce Application Programming Interface kısaltması olan API’nin Türkçe Karşılığı Uygulama Programlama Arayüzü’dür. Youtube, Wordpress, Google gibi bir platformun belirli sınırlar içinde kendi özelliklerini kullanabilmesini sağlayan arayüzdür.)
- Veri tabanına içeriklerin eklemesini ve düzenlemesini sağlayan “Yönetim Paneli”dir.

Bunların hepsi web sunucuda tutulur. Windows Server işletim sistemli sunucu yüksek performans ve güvenliğe sahiptir.

Veritabanı; uygulama için lisans gerektirmeyen, yüksek performanslı MySQL veri tabanı yönetim sistemi kullanılmıştır.

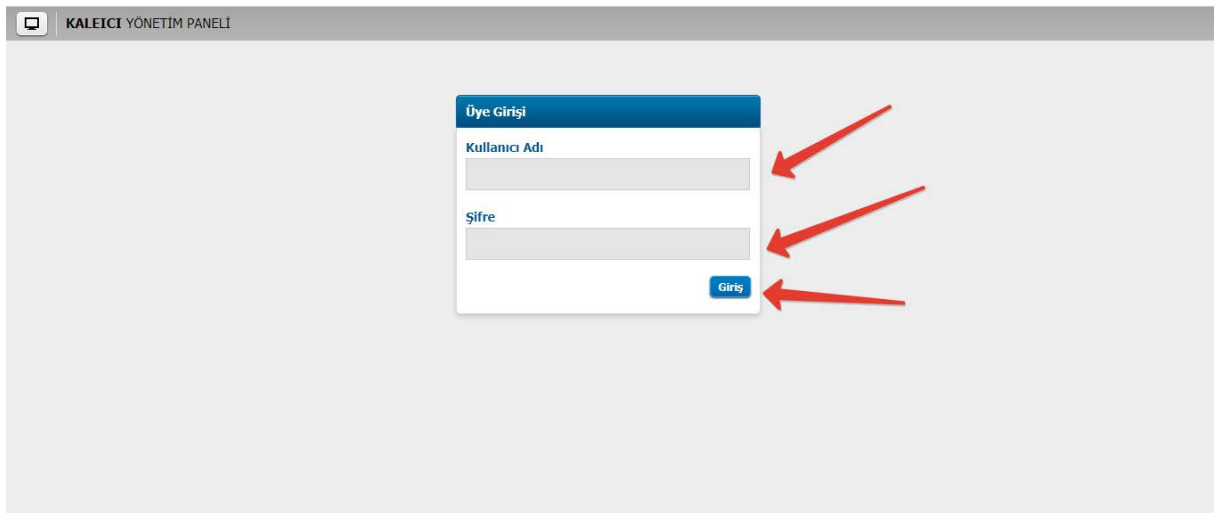
API; uygulamanın veri tabanı ile haberleşmesini sağlar. Serverda çalışır ve veri tabanına bağlanır. Uygulama API ye istekler gönderir. (Örn: Kategorisi Selçuklu Dönemi olan

kayıtları getir) API’de, veri tabanına uygulamadan aldığı isteği gönderir ve veri tabanının dan dönen sonucu uygulamaya geri döndürür.

Yönetim paneli ise uygulamanın tüm içeriklerinin girildiği ve yönetildiği programdır. Yönetim panelinden girilen içerikler veri tabanına kaydedilir ve veri tabanındaki içerikler yönetim panelinde görülebilir ve düzenlenebilir.

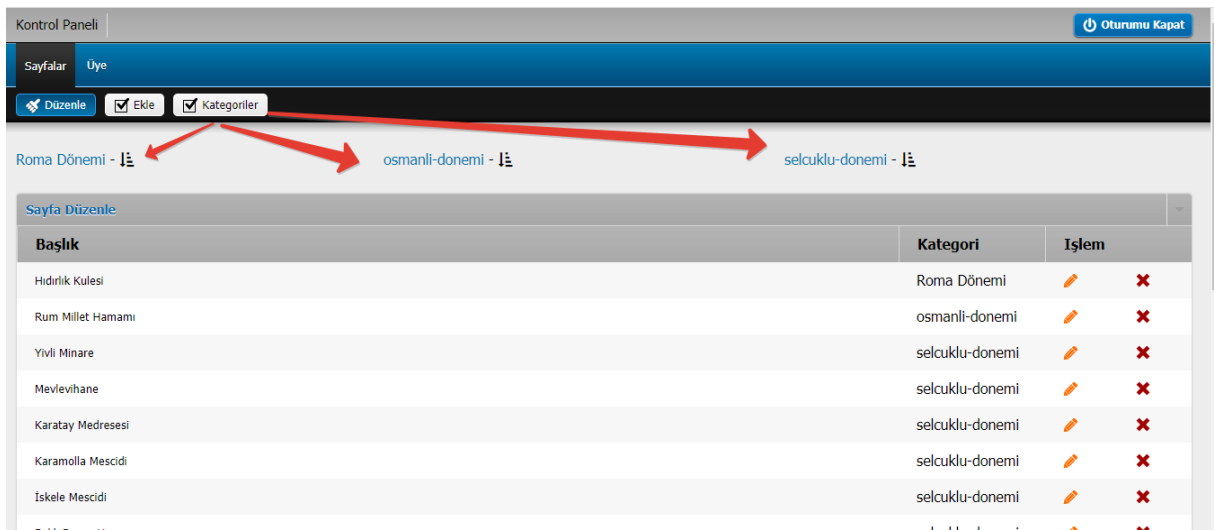
3.2. İçeriklerin Girilmesi

<http://www.kaleiciguide.com/ekin/> adresi, direkt “Yönetim Paneli”nin giriş ekranını açar.

Resim 3.1 Yönetim Paneli Giriş Ekranı

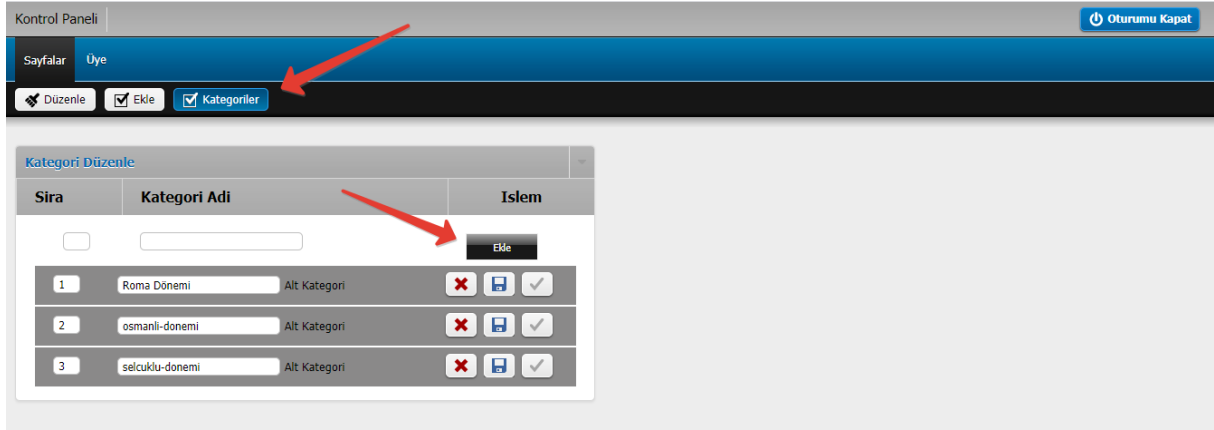
Kullanıcı Adı ve Şifre yukarıda gösterilen alanlara girilip, “Giriş”e tıklanınca “Yönetim Paneli” açılır.

Resim 3.2 Yönetim Paneli Ekranı

Açılan ekranda önceden tanımlanmış olan “Kategoriler”in tamamı görünür ve o kategorilere ait alt kategorilerin de hepsi listelenir.

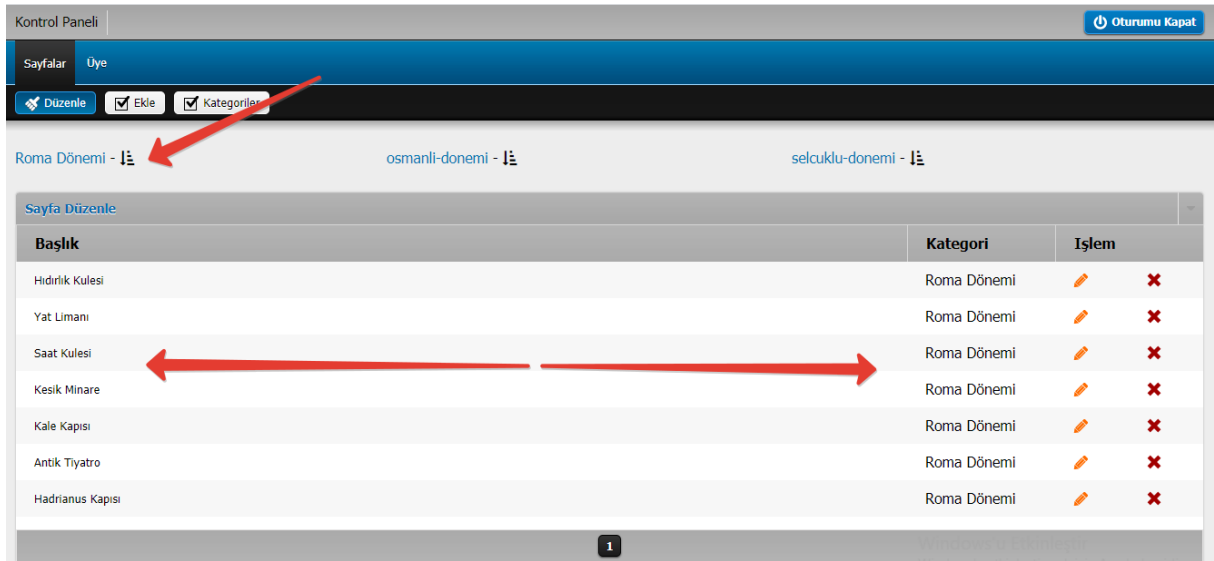
Kategoriler butonuna tıklanarak, hangi kategorilerin olduğunu gösteren ve istenirse yeni kategorilerin açılabilceği yeni bir ekrana ulaşılır.

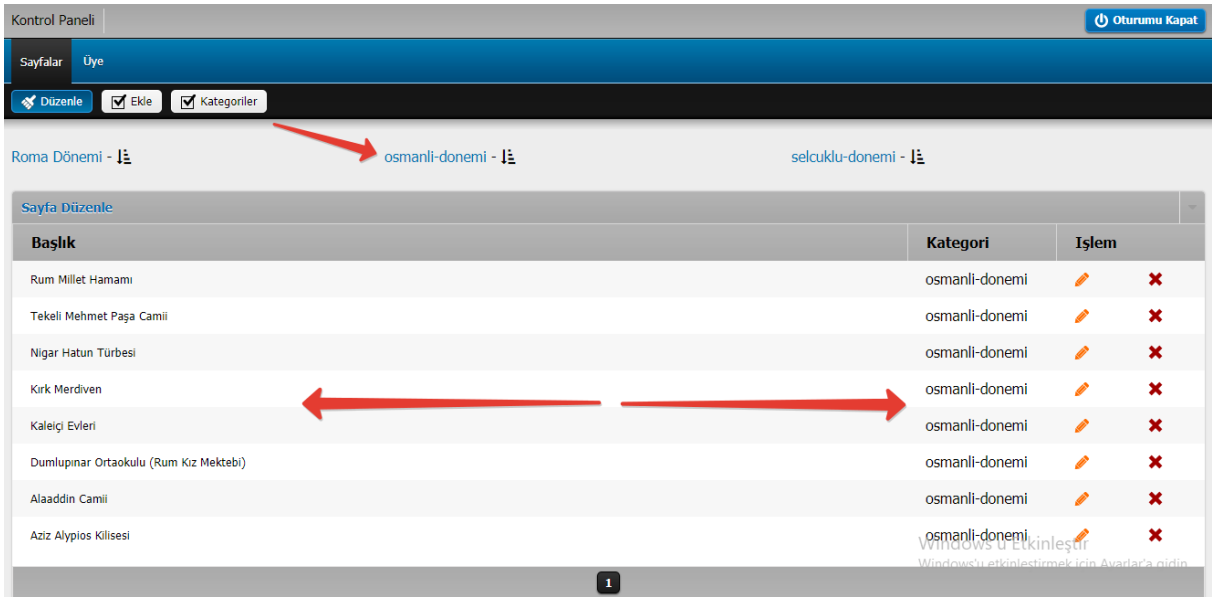
Resim 3.3 Yönetim Paneli Ekranı – Kategori Ekleme

Bu yeni ekranda yer alan “Ekle” butonuna tıklanarak, istenilen sayıda kategori eklenebilir. Eklenecek kategori, sayfanın içeriği gereği sadece “Bizans Dönemi”, “Cumhuriyet Dönemi” vs. gibi şu an sistemde görünmeyen yeni dönemler olabilir.

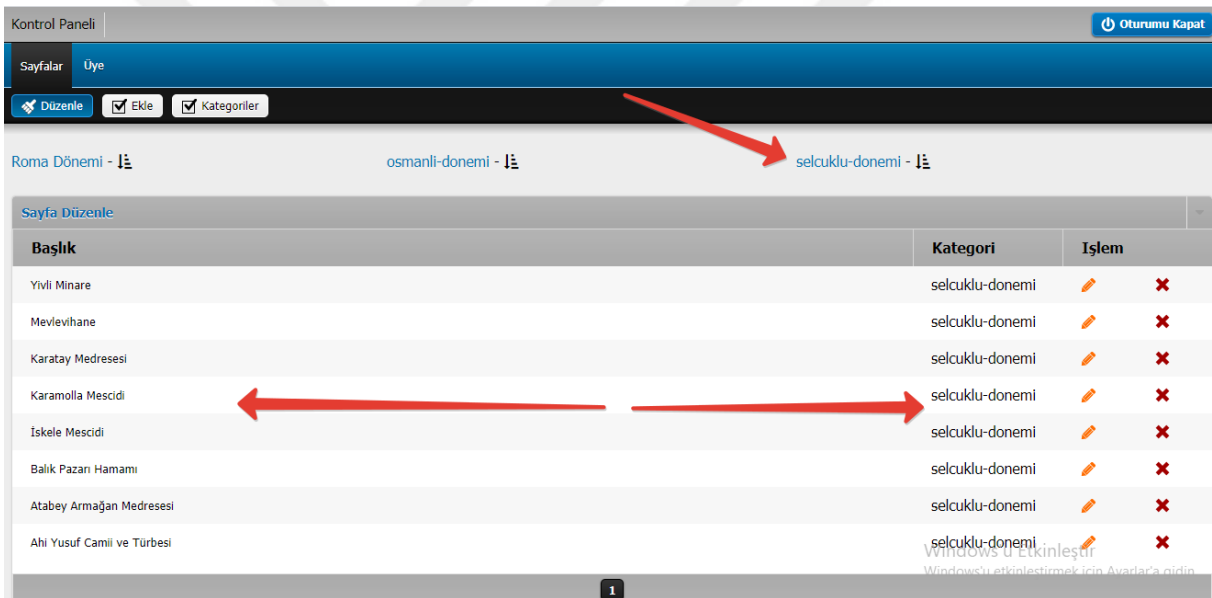
Daha önce tanımlanmış olan; Roma Dönemi, Selçuklu Dönemi ve Osmanlı Dönemi kategorilerinden birine tıkladığında sadece o kategoriye ait eserler listelenir.

Resim 3.4 Yönetim Paneli Ekranı

Resim 3.5 Yönetim Paneli Ekranı

Resim 3.6 Yönetim Paneli Ekranı

Aşağıda ok işaretiyle gösterilen “Ekle” butonu da bir kategoriye ait alt kategori oluşturmaya yarar. “Ekle” ye bastıktan sonra açılan sayfada, hangi kategoriye ekleme yapılacaksa ona tıklanmalıdır. Örneğin, “Roma Dönemi” seçildiyse, “Başlık” kısmına o döneme ait yapı eklenmelidir.

Tez kapsamında, Roma Dönemi eserleri olarak, Hıdırlık Kulesi, Yat Limanı, Kesik Minare, Kale Kapısı, Antik Tiyatro, Hadrianus Kapısı; Selçuklu Dönemi için Yivli Minare, Mevlevihane, Karatay Medresesi, Karamolla Mescidi, Balık Pazarı Hamamı, Atabey Armağan Medresesi ve Ahi Yusuf Camii ve Türbesi; Osmanlı dönemi için de Rum Millet Hamamı, Tekeli Mehmet Paşa Camii, Nigar Hatun Türbesi, Kırk Merdiven, Kaleiçi Evleri,

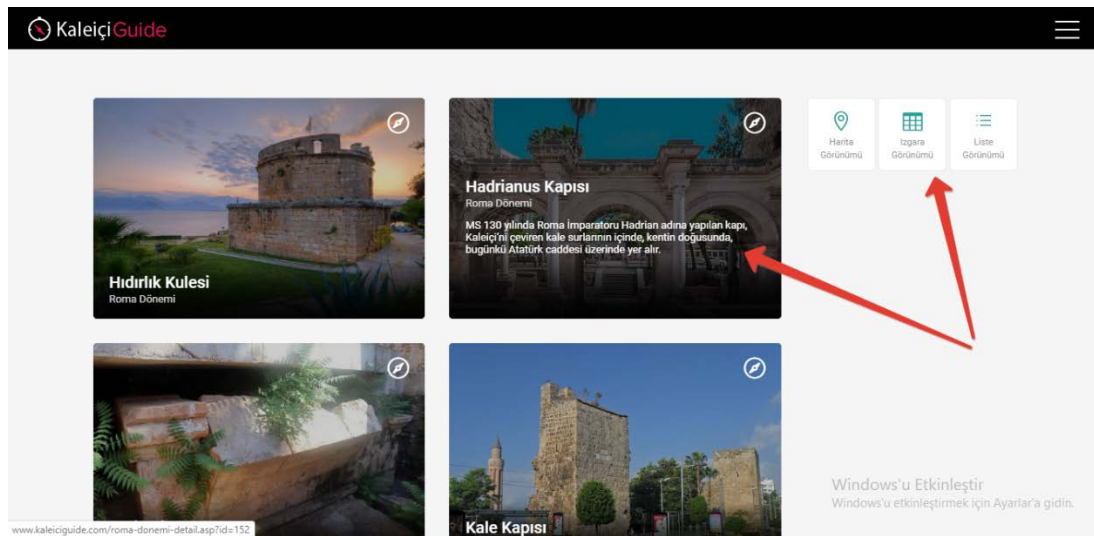
Dumlupınar Ortaokulu, Alaaddin Cami, Saat Kulesi ve Aziz Alypios Kilisesi seçilmiştir. Bunlar gibi, yeni yapılar da ilgili kategoriye sınırsız sayıda eklenebilir.

Resim 3.7 Yönetim Paneli Ekranı

Yeni yapının adı “Başlık” alanına yazıldıktan sonra, “Seo Url” alanı doldurulur. Yapının adı ile aynı olmalı ve İngilizce karakterlerle yazılmalıdır.

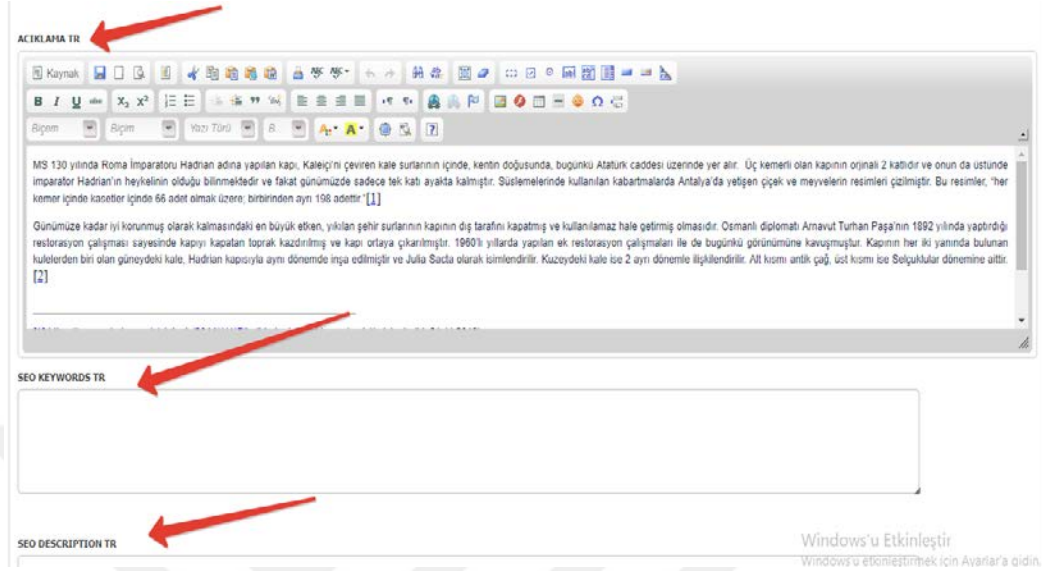
“X” ve “Y” kutularına, yapının koordinatlarının – enlem ve boylamının- girilmesi gerekir. Böylece yapının, önyüzde kullanılan haritada doğru bir şekilde görünmesi sağlanır.

Alt kısımda yer alan “Kısa Açıklama” ise aşağıda gösterilen alanda çıkan kısa yazıdır. Bu yazı o yapıya ait kısa tanıtıcı bir yazı olmalıdır. Yazı, fotoğrafın üstüne mouse götürünce belirmektedir.

Resim 3.8 kaleiciguide.com Izgara Görünümü

Başlık, Seo, X, Y ve Kısa Açıklama alanlarını doldurduktan sonra sayfa aşağı kaydırılınca doldurulması gereken diğer alanlar görünür. Bunlar daha uzun “Açıklama” alanı, “SEO Keywords”, “SEO Description”, “Video” ve “Resim” alanlarıdır.

Resim 3.9 Yönetim Paneli Ekranı

Daha uzun açıklama, sitede seçilen bir yapının üstüne tıklanınca açılan sayfada görünen kısımdır. SEO ise açılımı: Search Engine Optimization olan İngilizce bir kelimenin kısaltılmasıdır. Arama Motoru Optimizasyonu olarak Türkçeye çevrilmiştir. “SEO Keywords” ve “SEO Description” alanlarına yazılan kelimeler başlık ve başlığın içeriği ile ilgili olmalıdır. Böylece Google başta olmak üzere diğer arama motorlarında sayfanın kolay bulunması sağlanır. “Video” ve “Resim” alanlarına da başlık ve içeriğe uygun video ve resim eklenerek “Kaydet” e basıp, işlem tamamlanır.

Kontrol Paneli			Oturumu Kapat	
Sayfalar			Oturumu Kapat	
Özetle			Oturumu Kapat	
Roma Dönemi - 11			Oturumu Kapat	
osmanli-donemi - 11			Oturumu Kapat	
selcuklu-donemi - 11			Oturumu Kapat	
Sayfa İçeriği:			Oturumu Kapat	
Başlık	Kategori	İşlem	Oturumu Kapat	
Hidrek Kulesi	Roma Dönemi		Oturumu Kapat	
Rum Müllet Hamamı	osmanli-donemi		Oturumu Kapat	
Yıld Mınare	selcuklu-donemi		Oturumu Kapat	
Mevlahane	selcuklu-donemi		Oturumu Kapat	
Karatay Medresesi	selcuklu-donemi		Oturumu Kapat	
Karamolla Mescidi	selcuklu-donemi		Oturumu Kapat	
İskele Mescidi	selcuklu-donemi		Oturumu Kapat	
Büyük Pazar Hamamı	selcuklu-donemi		Oturumu Kapat	
Atabey Armağan Medresesi	selcuklu-donemi		Oturumu Kapat	
Ahi Yusuf Camii ve Türbesi	selcuklu-donemi		Oturumu Kapat	
Tekeli Mehmet Paşa Camii	osmanli-donemi		Oturumu Kapat	
Nigar Hanım Türbesi	osmanli-donemi		Oturumu Kapat	
Kök Merdiven	osmanli-donemi		Oturumu Kapat	
Kaleiçi Evleri	osmanli-donemi		Oturumu Kapat	

Resim 3.10 Yönetim Paneli Ekranı

Son olarak, yukarıda ok ile gösterilen kalem işareti ile daha önce tanımlanması yapılmış olan eserde istenilen düzenleme yapılabilmektedir. X işareti ise o eserin sistemden kaldırılmasını sağlar.

3.3. Kaleiciguide.com Mobil Uygulamaya Geçilmesi

<https://tr.godaddy.com> adresinden site ve mobil uygulamada kullanılmak üzere domain (alan adı) satın alınır. Godaddy, internet domain servisi. Alan adı olarak tanımlanan domain, bir Web sitesinin İnternet'teki adıdır. Bu tez için kullanılmak üzere kaleiciguide.com adı, bir yıl süreliğine satın alınmış ve uygulama sunucusuna DNS yönlendirme yapılmıştır.

DNS, İngilizce Domain Name Server'ın kısaltmasıdır. Domain ile IP adreslerini birbirine bağlama görevi görür. Domain satın alındıktan sonra bu domaini sunucuda bulunan IP ile bağlar. Bunu yapacak olan Domain satın alınan Godaddy firmasıdır. Godaddy'nin panelinde “DNS Yönlendirme” alanına girilmelidir. Burada istenilen alanlara sunucudaki IP adresinin yazılması gerekmektedir. Böylece Alan adı sunucudaki hesaba yönlenecektir.

Mobil uygulama; akıllı telefon ve tabletler gibi elde taşınan kablosuz cihazlarda özel olarak kodlanmış yazılımlara denir. Mobil uygulama kullanılan cihaza göre tasarlanır ve iki tip cihaz vardır. Bunlardan biri IOS diğeri Android'dir. Yapılan uygulama Iphone ve Ipad gibi cihazlarsa IOS; Samsung gibi akıllı telefonlar ve tabletler ise Android tabanlı gelişme göstermelidir. Bu tez kapsamında her ikisi için de gerekli geliştirme Cordova sayesinde yapılmıştır. Cordova, mobil uygulama geliştirme için kullanılan bir platformdur. Temel mantığı web uygulamasına bağlanarak mobil cihazların fonksiyonlarını yerine getirmektir¹¹¹. Tüm bunlar tamamlandıktan sonra Google Play Store'ın internet adresi olan <https://play.google.com/store> adresine girerek burada bir hesap oluşturmak gerekir. Google Play, Google tarafından Android işletim sistemi için geliştirdiği satış platformudur. Burada gerekli başvuru yapıldıktan sonra en geç bir hafta içinde mobil uygulama Google Play Store'da indirilecek duruma gelir.

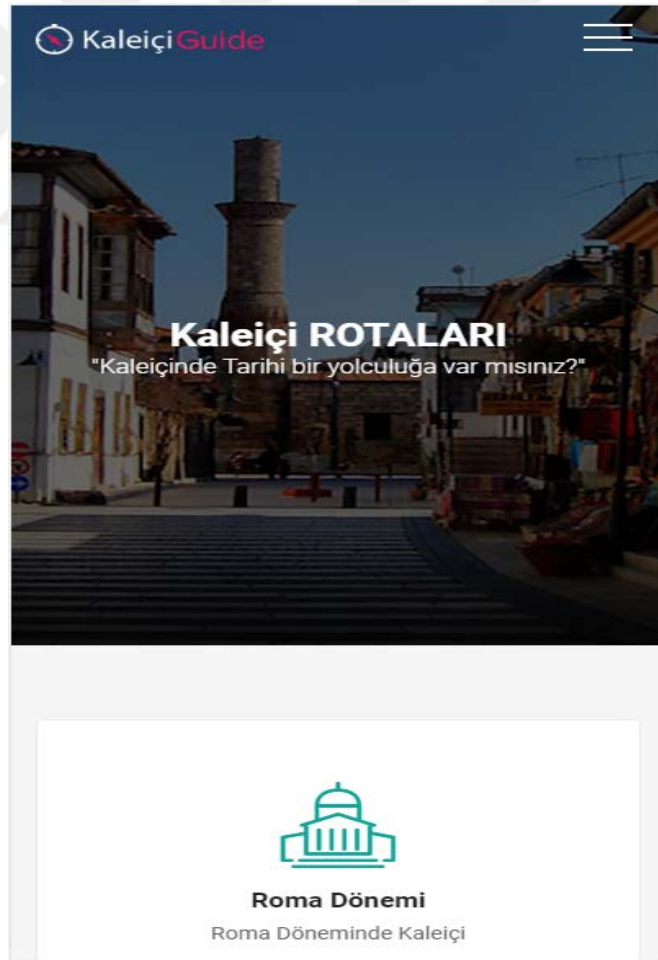
¹¹¹ <https://cordova.apache.org/> (erişim tarihi 01.01.2020)

3.4. Kaleiciguide.com Kullanım Kılavuzu

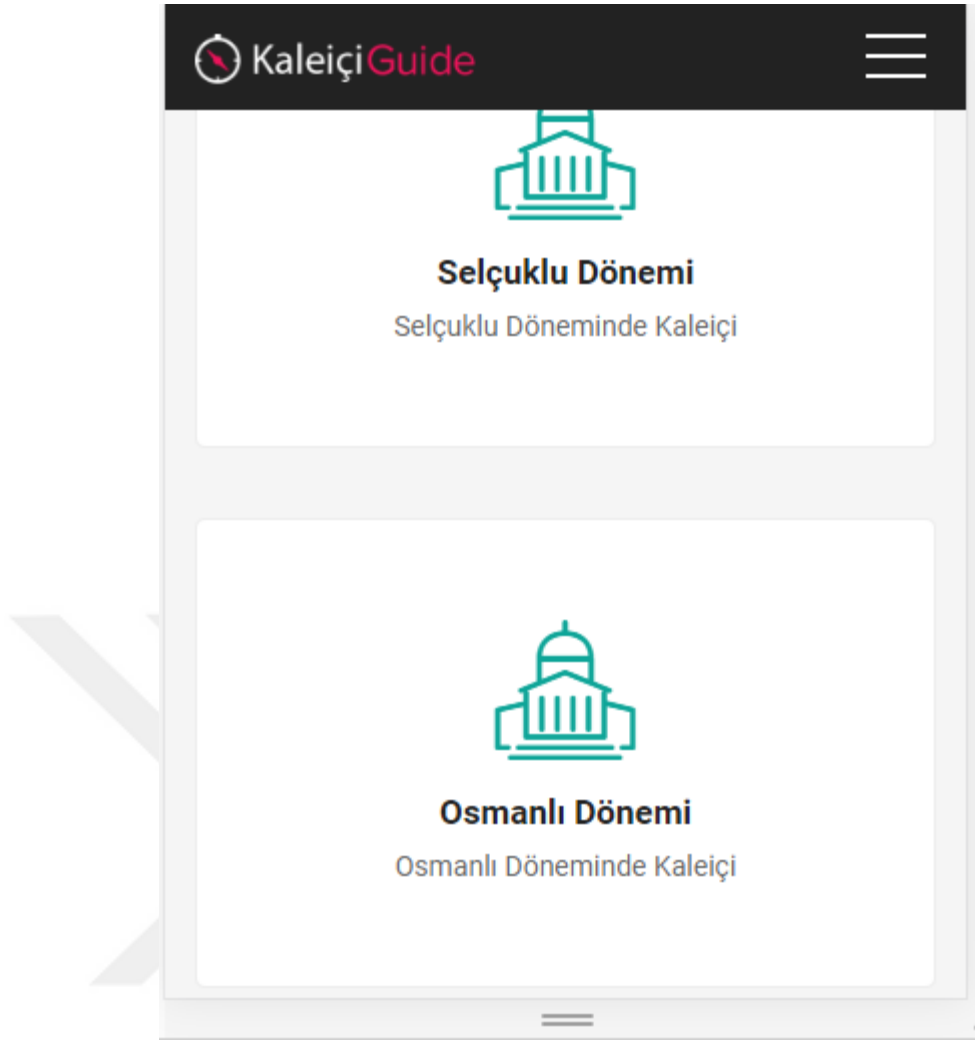
kaleiciguide.com hem web sitesi hem de mobil uygulamasında görünümü aşağıdaki şekildedir.

Resim 3.11 kaleiciguide.com Web Site Görünümü

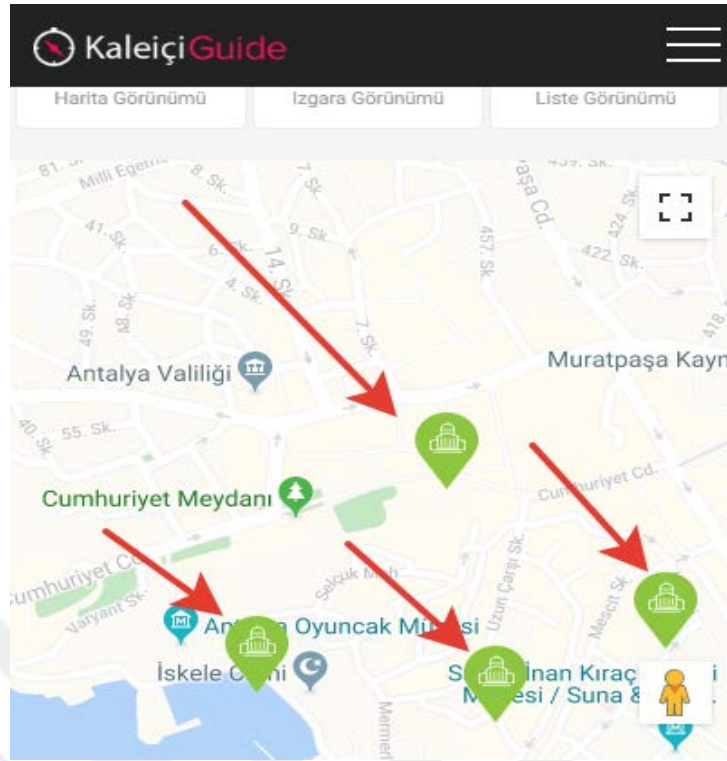

Resim 3.12 kaleiciguide.com Mobil Uygulama Ana Sayfa Görünümü

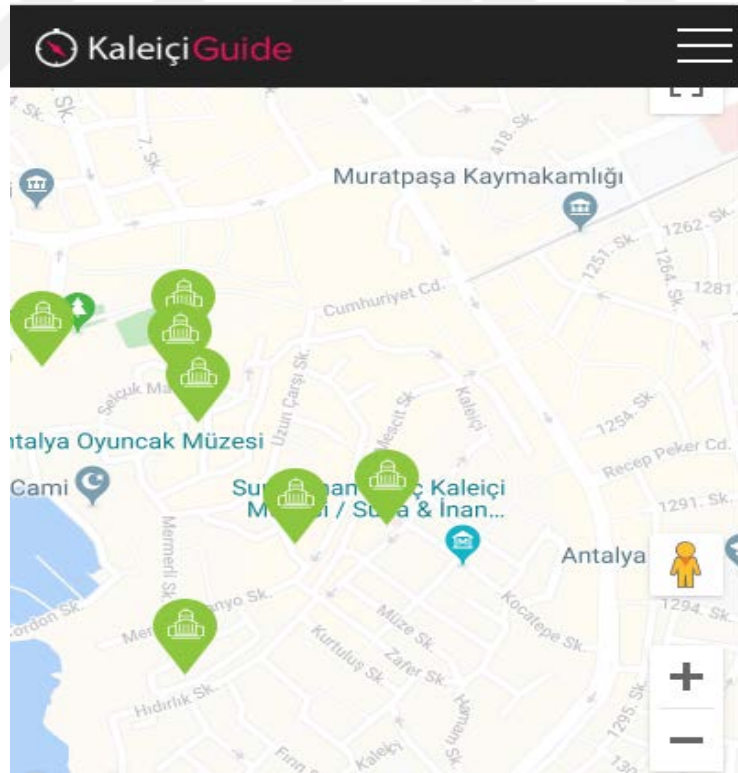

Resim 3.13 kaleiciguide.com Mobil Uygulama Ana Sayfa Görünümü

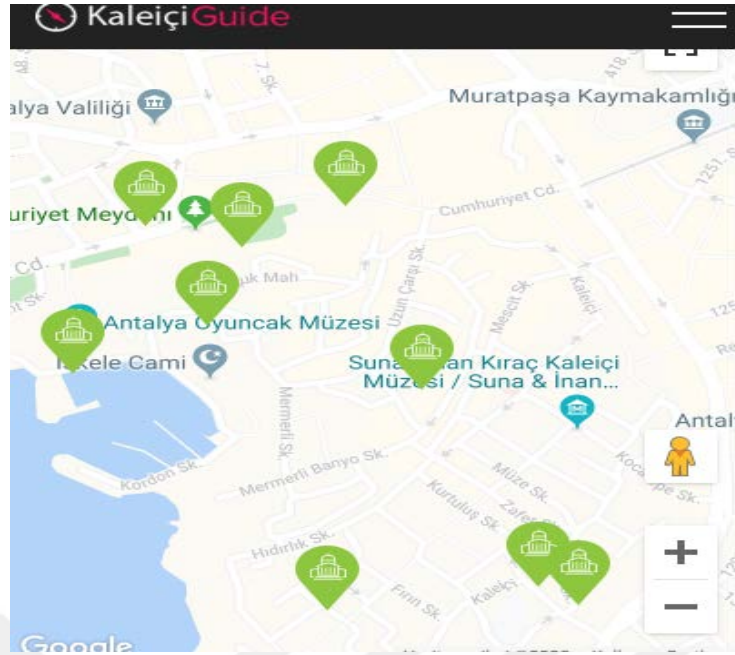
Yukarıdaki dönemlerden herhangi biri seçildiği zaman açılan haritada o döneme ait eserler yeşil olarak belirtilen yer imgesiyle gösterilmektedir. Burada Google'ın sağladığı Maps özelliği kullanılmıştır. Yönetim Panelinde “X” ve “Y” alanlarına girilen koordinatlar sayesinde, yapıların tam olarak yeri, haritada gösterilebilmektedir. Dönemlere göre ayrılmış olduğu için istenilen dönem seçilip sadece o döneme ait eserlerin yerleri tespit edilebilir ve ona göre bir rota oluşturulabilir.

Resim 3.14 kaleiciguide.com Roma Dönemi Yapılarının Haritadaki Konumları

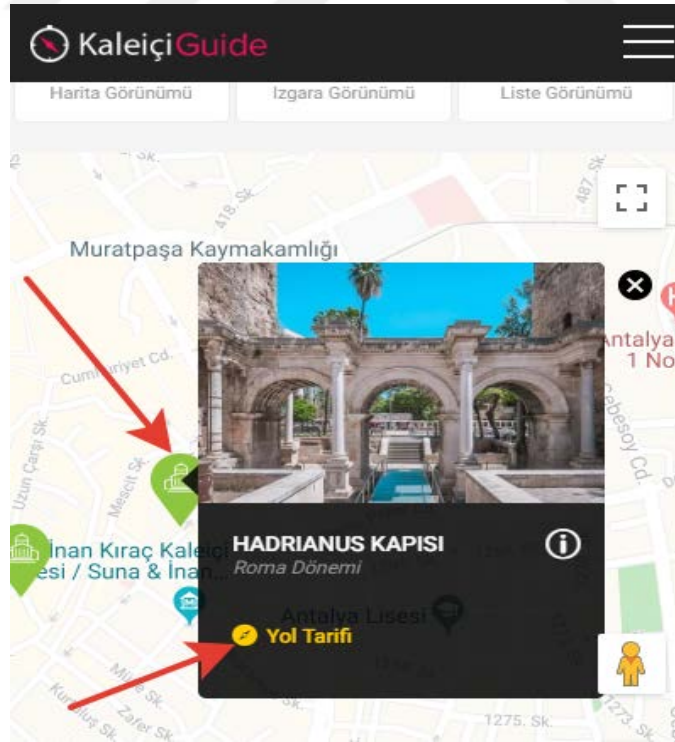

Resim 3.15 kaleiciguide.com Selçuklu Dönemi Yapılarının Haritadaki Konumları

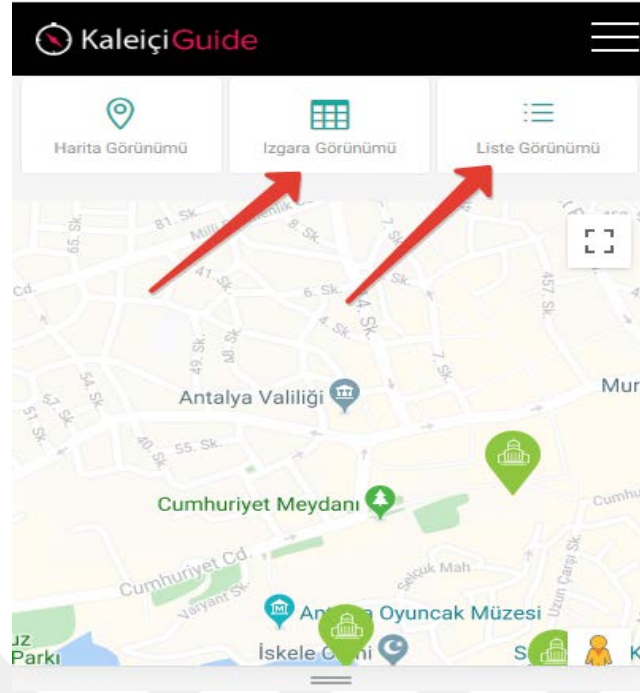

Resim 3.16 kaleiciguide.com Osmanlı Dönemi Yapılarının Haritadaki Konumları

Herhangi bir yeşil imgeye tıklandığında o yapı ile ilgili küçük bir pencere açılır. Açılan pencerede yapının adı, ait olduğu dönem, fotoğrafı ve yol tarifi vardır. “Yol Tarifine” tıklanması durumunda, bulunulan konumla yapı arasındaki yol tarifi hesaplanıp, gösterilir.

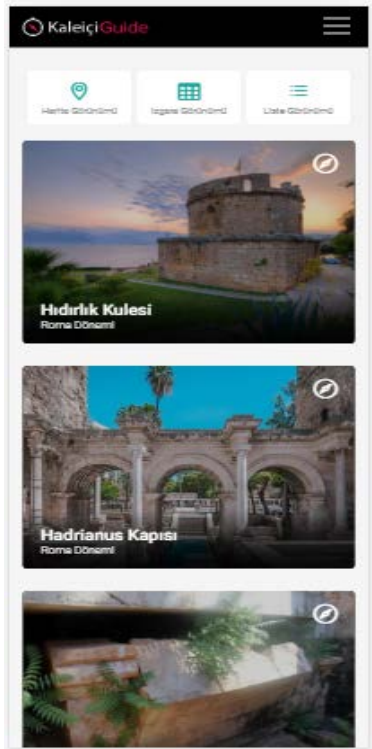

Resim 3.17 kaleiciguide.com Roma Dönemine Ait Seçilmiş Bir İmge

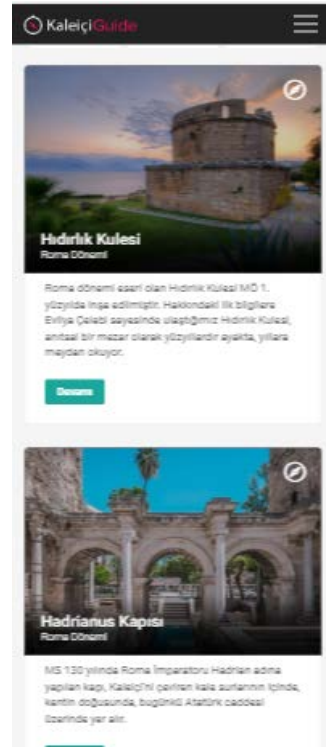

Resim 3.18 kaleiciguide.com Harita Görünümü

Yukarıda görüldüğü gibi, herhangi bir dönem seçildikten sonra ekran harita görünümündeyken, sayfanın sağ üst kısmında yer alana “Izgara Görünümü” ve “Liste Görünümü” kısmını seçerek, o döneme ait yapıların listelenmesi sağlanır.

Resim 3.19 Izgara Görünümü

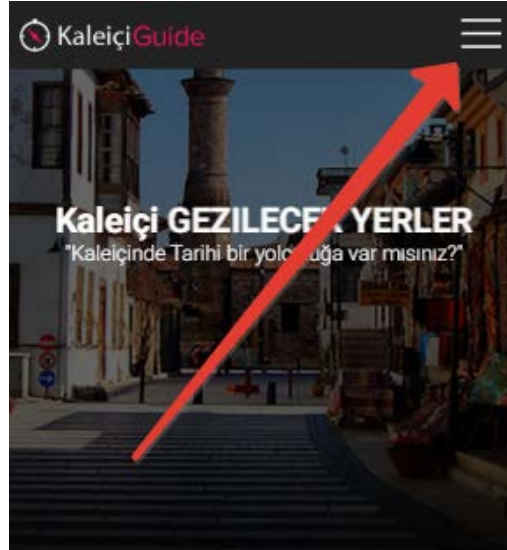

Resim 3.20 Liste Görünümü

Listeden seçilen herhangi bir yapıya tıklanınca, o yapı hakkında detaylı bilgilerin, fotoğrafların ve yol tarifinin olduğu ikinci bir sayfa açılır. Yol Tarifi bakan kişinin bulunduğu noktadan, yapıya kadar olan rotayı gösterir. Galerî Kısımına da istenilen kadar fotoğraf eklenebilir.

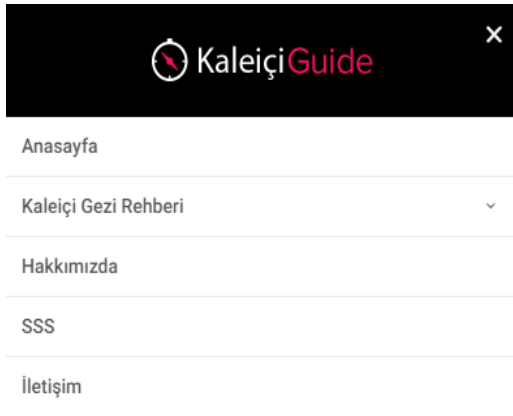

Resim 3.21 Detay Sayfası

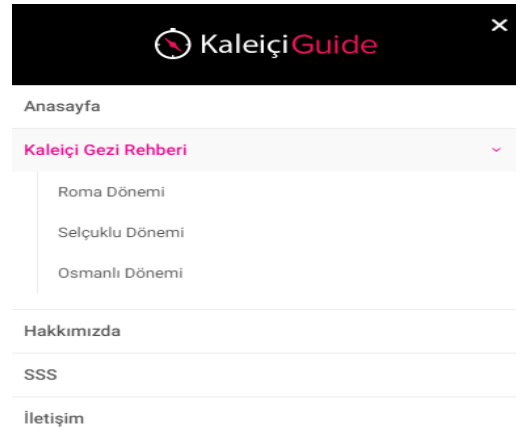

Resim 3.22 kaleiciguide.com Ana Sayfa

Yukarıda ok ile gösterilen ve ana ekranın sağ üst köşesinde yer alan üç çizgi, menü sayfasına yönlendirir.

Resim 3.23 kaleiciguide.com Menü Sayfası

Resim 3.24 kaleiciguide.com Menü Sayfası

SONUÇ

Antalya, Anadolu'nun eski yerleşimlerinden biridir ve konumu ile sahip olduğu doğal liman sayesinde tarih boyunca her medeniyetin sahip olmak istediği bir kent olmuştur. Kurulduğu günden bugüne dek üzerinde aralıksız yaşam devam etmiştir. Bu nedenle, kentin sahip olduğu tarihsel geçmiş oldukça zengindir. Bu tez kapsamında sınırlandırılan Kaleiçi ise bu zengin geçmişe ev sahipliği yapmış bir alandır. Tüm dönemlerin kronolojik olarak görülebileceği ender yerleşim yerlerinden biridir. Öyle ki Kaleiçi'nde yapılacak ufak bir gezi esnasında Helenistik Dönem, Roma Dönemi, Selçuklu Dönemi, Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemine ait eserler görmek mümkündür.

Bu tezin amacı da çağdaş müzecilik kapsamında teknolojinin sunduğu olanakları kullanarak tüm bu eserlere belli bir düzende ulaşımı sağlamaktır. Öncelikle bunun için Kaleiçi'nde belli dönemler seçilmiş ve bu dönemlere ait yapılar tespit edilmiştir. Yapılar hakkında daha önce yapılmış araştırmalardan özet bilgiler alınmıştır. Daha sonra “kaleiciguide.com” web sitesi oluşturulmuş; elde edilen veriler sisteme yüklenmiş, oluşturulan bu web sitesi mobil uygulamaya taşınmıştır. Bunların yapılmasında ki amaç, kentte yaşayan kentlinin ve ziyaretçilerin, Kaleiçi'ni gezdiğinde, “nerede ne var ne zaman ve kim tarafından ne amaçla yapılmış” gibi sorularına cevap olabilmek; bu eserleri ait oldukları dönemlere göre sunabilmek; sahip olunan bu değerlerin farkında olunmasını sağlamaktır. Böylece bir bakıma da unutulmalarına engel olarak bu değerli kültür varlıklarımızın korunmasına da katkıda bulunmaktır.

Tez kapsamına alınmayan dönem ve yapıların, daha sonra kaleiciguide.com'a eklenmesi; şu an mevcut olan içeriklerin ve görsellerin de arttırılarak, uygulamanın zenginleştirilmesi yapılacaktır.

KAYNAKÇA

- Aktuna, M. (2007). *Geleneksel Mimaride Binaların Sürdürülebilir Tasarım Kriterleri Bağlamında Değerlendirilmesi Antalya Kaleiçi Evleri Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Alp, Ş. (2005). *Hıdırlık Kulesi: Antalya’da Bir Anıt Mezar Arkeolojisi, Röleve-Restitüsyon-Restorasyon Projeleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Alpan, A. (2013). *Urban Restructuring Process of Antalya Walled-Town and the Roles of Stakeholders*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Altunbaş, A. ve Özdemir, Ç., “Çağdaş Müzecilik Anlayışı ve Ülkemizde Müzeler”. <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/4655,makale.pdf> (erişim tarihi: 21.08.2019)
- Artar, A. (1996). *Kocaeli İli-Kozluk-Hacıhasan Mahallelerindeki Mevcut Tarihi Dokunun Açık Hava Müzesi Kapsamında Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Artun, A. (2019). *Mümkün Olmayan Müze: Müzeler Ne Gösteriyor*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Atagök, T. ve Oğuzhan Ö. (2001). "Virtual Museums in Turkey," *Museum International*, no.209, 53(1): 42-45.
- Avcı, Ü. (2015). “Antalya Kaleiçi’nde Bir Simge Yapı: Yivli Minare”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, (15): 52 – 78.
- Balcıoğlu, E. M. (2009). *Müzelerde Yeni Eğilimler*, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayınları, Antalya
- Bozkuş, Ş. B. (2014). “Kültür ve Sanat İletişimi Çerçevesinde Türkiye’de Sanal Müzelerin Gelişimi”. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 26(II): 329-344.
- “Cazibe Merkezleri Programı’nda Neler Değişti?”, *Dünya*, 31.01.2018
- Çimrin, H. (1999). *Antalya Tarihi ve Turistik Rehberi*, Akdeniz Kitabevi, Antalya.
- Çimrin, H. (2005). *Kuruluşundan Günümüze Antalya Kent Kronolojisi (İÖ 198- 2005)*. Antalya: Antalya Sanayi ve Ticaret Odası Kültür Yayınları.
- Çolak, C. (2006). “XI. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri”. *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi*. 21-23 Aralık 2006, Ankara, 303 – 308.
- Demir, M. (2019). “Türkiye Selçuklu Emiri Celâleddin Karatay ve Antalya Dârü’s-Sülehâsı”. *Mediterranean Journal of Humanities*. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

- Desvallées, A. ve Mairesse, F. (2010). *Key Concepts of Museology*. Paris: Armand Colin
- Düzgün, O. (2008). "Sanal Müzecilik ve Müzelerimiz" *Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik Sempozyumu*. 21-22 Mayıs 2007, Ankara, 217-220.
- Edhem, H. (2019). "Halil Edhem'in Modern İstanbul Müzesi", *Modern Sanat Müzesinin Tasarımı: Müzecilik Yazıları*. A. Artun (drl.). İletişim Yayınları, İstanbul.
- Envanter, (2003). *Antalya Kültür Envanteri (Antalya Merkez)*, Antalya: İl Özel İdaresi Kültür Yayınları 2004/1, Antalya.
- Erbay, F. ve Erbay, M. (2006). *Cumhuriyet Dönemi Atatürk'ün Sanat Politikası*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Erdem, İ. (2001-2002). Bir Ortaçağ Kenti Antalya: Geç Antik Dönemden Selçukluların Sonuna Genel Bir Yaklaşım I. Adalya, V.
- Foster, H. (2004). *Tasarım ve Suç*. (Çev. E. Gen), İletişim Yayınevi, İstanbul.
- Göle, Ş. (2016). *Modern Müzelerin Oluşumunda Nadire Kabineleri'nin Önemi: Felsefi Bir Yaklaşım*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Gucht, D.V. (1991). "Art at Risk in the Hands of the Museum: From the Museum to the Private Collection?", *International Sociology*, 6/3, September 1991.
- Güçlü, M. (1997). *XX. Yüzyılın İlk Yarisında Antalya*, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Antalya.
- Güvenç, Ş. (1997). *Antalya Kaleiçi'nde Yenikapı, Gavur Hamamı Restorasyon Projesi (I)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karabıyık, A. (2007). *Çağdaş Sanat Müzeciliği Kapsamında Türkiye'deki Müzecilik Hareketlerine Bir Bakış*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Karaca, B. (2002). *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı*. Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Karadeniz, C. (2015). *Çağdaş Müze ve Kültürel Çeşitlilik: Arkeoloji Müzesi Uzmanlarının Kültürel Çeşitliliğe İlişkin Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Karadeniz, C. (2018). *Müze Kültür Toplum*. İmge Kitapevi, Ankara.
- Karaduman, H. (2004). "Belgelerle İlk Türk Asar-ı Atika Nizamnamesi". *Belgeler - Türk Tarih Belgeleri Dergisi*, XXV(29): 73 – 87.
- Kaymak, G. (2009). *Antalya Cumanın Camii Mimari Tarihi ve Bizans Kökeni, Röleve - Yapı*

- Analizi – Anıt Koruma ve Bakımı*, Suna – İnan Kır   Akdeniz Mediyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya.
- Keleş, V. (2003). “Modern Müzecilik ve Türk Müzeciliği”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Erzurum, 2: 1-2.
- Keskinkılın  , H. (2008). *Kentsel ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanlarının Sorunları: Antalya Kaleiçi   rneği*, Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Kökmen, H. (2009). *Antalya Kaleiçi Kesik Minare Alanındaki Antik Dönem Kapıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- MacGregor, A. (2007). *Curiosity and Enlightenment*. Yale University Press, New Haven & London.
- Madran, B. (1999). “Müzelerin   şitilenme Süreci”, *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, YTÜ, İstanbul.
- Mensch, P. (2004). *Museology and management: enemies or friends? Current tendencies in theoretical museology and museum management*. In *Euope in museum management in the 21st century* (p.3-19). Tokyo: Museum Management Academy.
- Merriman, N. (2000). *Müzeler Koleksiyonerler İçin mi, İnsanlar İçin Mi? İngiltere’de Müzelere Ulaşmada Artan Olanaklar   zerine Son Gelişmeler, M  zecilikte Yeni Yaklaşımlar, Küreselleşme ve Yerelleşme*, s: 69-80, Ed. Kızılyaprak, Z. A., Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul
- Mayda, M. *Sanat ve Kültürün Sergilenmesinde Sanal Müzelerin Etkisinin “Google Cultural Institute   rneği üzerinden İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Muratpaşa Belediyesi. (2015). *Kaleiçi Yaşayan Antik şehir Rehberi*, Umut Kağıtçılık, İstanbul.
- Mutlu, S. ve Mutlu, M.B. (2018). “Anadolu’da Arkeolojinin Kurumsallaşma Süreci ve Gelişimi.” *Academic Knowledge*, 1(1): 64-76.
- Okatan, F. (2004). *Attaleia Kent Kapıları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Oral, M. Z. (1955). "Selçuklu Devri Vesikaları: Sultan Hatun Senedi", *Belleten*, XIX 1 75.
- “  zel Mülkiyet İ  naatında Antik Tiyatro Kalıntıları”, *Hürriyet*, 31.07.2017
-   zkasım, H. ve Ögel, S. (2005). “Türkiye’de Müzeciliğin Gelişimi”. *İTÜ Dergisi / b Sosyal Bilimler Serisi*, 2.1, 96-102.

- Pasinli, A. (1994). *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, I., İstanbul.
- Preziosi, D. (1998). *Encyclopedia of Aesthetics*, 3, New York Oxford University Press, New York.
- Schweibenz, W. (2004). "The Development of Virtual Museums". *ICOM News* No:3: 185 – 199.
- Schubert, K. (2004). *Küratörün yumurtası*. (Çev: R. Simith), İstanbul Sanat Müzesi Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Sönmez, C. C. (2008). *Antalya Kenti Kalesi'nin Tarihi*, Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yayınları, Antalya.
- Sönmez, Z. (1994). "Avrupa da Uygulanan Bazı Örneklerle Çağdaş Müzecilik ve Serbest Sergileme" II. Müzecilik Semineri Bildiriler, ss. 101-103.
- Strabon, (1993). *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XIII-XIV)*, Adnan Pekman (çev.), Arkeoloji Sanat Yayınları, İstanbul.
- Süer, A. (2006). *Antalya Kaleiçi Yerleşmesinin Kültür Dönemleri Açısından Kent Dokuları ve Koruma Planlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İzmir.
- Teather, L. (1998). *A Museum is a Museum is a Museum Or is it?: Exploring Museology and the Web*. Museum and the Web Conference, Unpublished Conference Paper, USA.
- Tepecik, A. (2007). "Sanat Eğitimi ve Sanal Müze", 26. *Müzeler Haftası, Geçmişten Geleceğe Müzecilik I Sempozyumu*, Ankara, 45(6): 233-241.
- Turan, O. (1993). *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Türkoğlu, H. (2018). *Kıyı Alanlarındaki İmar Uygulamalarının Kentsel Koruma Alanların Etkisi: Antalya Kaleiçi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uçankuş, T. (2000). *Bir İnsanlık ve Uygarlık Bilimi Arkeoloji*. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Uzunçarşılı, İ. (1984). *Osmanlı Devleti Saray Teşkilatı*. Ankara.
- Uzunçarşılı, İ. H. (2003). "Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devletleri", TTK, Ankara.
- Ünsal, D. (2008). "Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik II". *Eğitim, İşletmecilik ve Turizm Sempozyum*. 21 – 23 Mayıs 2008, İstanbul, s. 19-20.
- Varkıvañç, B. (2008). "Surların Oluşum Süreci Üzerine Bazı Gözlemler". S. Redford ve G. Leiser (Ed.). *Taşa Yazılan Zafer Antalya İçkale Surlarındaki Selçuklu Fetihnamesi*. Adalya, Antalya, 55-61.

- Yılmaz, L. (2002). *Antalya-Bir Ortaçağ Türk Şehrinin Mimarlık Mirası ve Şehir Dokusunun Gelişimi (16. Yüzyılın Sonuna Kadar)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Yılmaz, L. ve Tuzcu, K. (2010). *Antalya’da Türk Dönemi Kitabeleri*. Haarlem.
- Yılmaz, L. (1999-2000). “Antalya Tekeli Mehmet Paşa Camii ve Tarihlendirilmesi”. *Adalya*, NO. iv / 1999-2000, 301-316.
- Yılmaz, L. (1995). *Antalya: Bir Ortaçağ Türk Kentinin Mimarlık Mirası ve Kent Dokusunun 16. Yüzyılın Sonuna Kadar Gelişimi (Bir Ortaçağ Survey’i)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yücel, E. (1999). *Türkiye’de Müzecilik*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

İnternet Kaynakları

- http://antalya-city-blog.blogspot.com/2013/12/antalyadaki-kiliseler_12.html (erişim tarihi: 07.01.2020)
- <http://www.bakayrinti.com/haber-antalya-da-kacak-antik-tiyatro-kazisi-18829.html> (erişim tarihi: 11.12.2019)
- http://bekirogluinsaat.com/urunler_detay.asp?id=534 (erişim tarihi: 09.12.2019)
- <http://dumlupinaro.meb.k12.tr/> (erişim tarihi: 11.12.2019)
- <http://www.mimdap.org/?p=123953> (erişim tarihi: 11.12.2019)
- <https://i.pinimg.com/originals/b1/78/93/b17893059391496b553ef61999539927.jpg> (erişim tarihi: 07.01.2020)
- <https://tr.pinterest.com/pin/752523418964321274/?lp=true> (erişim tarihi: 12.11.2019)
- Okan, B. “Günümüzde Müzecilik Anlayışı”. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/192420> (erişim tarihi: 11.12.2019)
- Yücel, D., “Nesne Merkezli Müzeden Ziyaretçi Merkezli Müze Anlayışına Geçiş Üzerine Bir Değerlendirme”. https://www.academia.edu/6221388/Muze_toplum (erişim tarihi: 19.07.2019)

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI	Ekin BASKIN
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Antalya Lisesi
Lisans Diploması	İstanbul Bilgi Üniversitesi – Tarih Bölümü
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Çalıştığı Kurumlar	ERS Yazılım Tic. San. Aş.
E-Posta	ekin.baskin@ersas.com